

Trygghet eller lekvärde

Hur kan trygghet och spänning kombineras på kommunala lekplatser?

Nathalie Fondelius

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2026

Trygghet eller lekvärde. Hur kan trygghet och spänning kombineras på kommunala lekplatser?

Safety or play value. How can safety and excitement be combined on municipal playgrounds?

Nathalie Fondelius

Handledare: Åsa Ahrland, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Daniel Valentini, SLU, institutionen för stad och land
Bitr. examinator: Vera Vicenzotti, SLU, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Nathalie Fondelius
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Trygghet, säkerhet, lekvärde, kommun, lekotop, KFC-lekplats, landskapsarkitektur

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

Sammanfattning

Samtidens barn leker mindre och på ett mer styrt sätt än tidigare generationer. Det bland annat till följd av vuxnas rädslor för olyckor och övergrepp. Då barn leker utomhus är det ofta på lekplatser i sällskap av vuxna. Samtidigt satsar många svenska kommuner på färre, men större lekplatser, med god tillgänglighetsanpassning och hög säkerhet. Somliga av dessa lekplatser är dock gestaltade för att erbjuda trygghet snarare lekvärden, vilket riskerar att påverka barns utveckling negativt.

Syftet med detta arbete är att jämföra hur Örebro kommun och Uppsala kommun arbetar med säkerhet, trygghet och lekvärden. Det sker dels genom en dokumentstudie där kommunernas förhållningssätt till plan- och bygglagen (PBL) och produktsäkerhetslagen (PSL) undersöks, dels genom en fältstudie där en lekotop i Örebro jämförs med en KFC-lekplats i Uppsala.

Resultatet av undersökningen visar att Uppsala och Örebro kommun har samma förhållningssätt till PBL och PSL men att Örebro kommun är mer kritiska till de europeiska standarder som ligger till grund för lagstiftningen. Båda kommunerna jobbar med att kombinera trygghet och lekvärde på lekplatser, även om Örebro kommun har jobbat mer aktivt med att hur detta kan förverkligas. Slutligen erbjuder lekotoper högre lekvärden än KFC-lekplatser, samtidigt som de är lika säkra.

Nyckelord: Trygghet, säkerhet, lekvärde, kommun, lekotop, KFC-lekplats, landskapsarkitektur

Abstract

Today's children play less and in a more controlled way than previous generations. This is partly due to adult's fears of accidents and abuse. When children play outdoors, it is often on playgrounds in the company of adults. At the same time, many Swedish municipalities are investing in fewer, but larger playgrounds, with good accessibility and high safety. However, some of these playgrounds are designed to offer safety rather than play values, which risks negatively affecting children's development.

The purpose of this work is to compare how Örebro municipality and Uppsala municipality work with safety and play values. This is done partly through a document study where the municipalities approaches to the Planning and Building Act (PBL) and the Product Safety Act (PSL) are examined, and partly through a field study where a playscape in Örebro is compared with a KFC-playground in Uppsala.

The results of the survey shows that Uppsala and Örebro municipalities have the same approach to PBL and PSL, but that Örebro municipality is more critical of the European standards that form the basis of the legislation. Both municipalities are working to combine safety and play values in playgrounds, although Örebro municipality has worked more actively on how this can be realized. Finally, playscapes offers higher play values than KFC-playgrounds, while being equally safe.

Keywords: Safety, play value, municipality, playscape, KFC-playground, landscapearchitecture

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
Figurförteckning.....	7
AI-deklaration	8
Förkortningar	9
1. Inledning	10
1.1 Syfte och frågeställningar	12
1.2 Forskningsöversikt	12
1.2.1 Betydelsen av lek.....	12
1.2.2 Den ideala lekmiljön.....	13
1.2.3 Standarder hämmar leken	13
Arbetets roll inom forskningsfältet.....	14
2. Avgränsningar	15
2.1 Barn.....	15
2.2 Val av kommuner	15
2.3 Lekplatsurval	15
3. Teoretiska perspektiv	16
3.1 Lekplats.....	16
3.2 Lekmiljö	16
3.3 Naturlek.....	16
3.4 Riskfylld lek	17
3.5 Lekvärde	17
3.6 Lekotop	18
3.7 KFC-lekplats.....	18
3.8 Utflyktslekplats	19
4. Metoder för arbetet	20
4.1 Dokumentstudie	20
4.1.1 Sökning	20
4.2 Fältstudie.....	21
4.2.1 ALM – Analysverktyg för lekmiljöer	21
4.2.2 Lekplatserna	25
5. Historisk bakgrund	27
6. Resultat: Lek- och säkerhetskvaliteter i Örebro och Uppsala kommun	28
6.1 Uppsala kommuns arbete med lekplatser	28
6.2 Örebro kommuns arbete med lekplatser	30
6.3 Studieobjekt 1: Sara Lisas parks lekplats	32

6.4	Studieobjekt 2: Hjalmarviksparken.....	36
6.5	Sammanfattning	41
7.	Diskussion och slutsats	44
7.1	Vilket förhållningssätt har Uppsala respektive Örebro kommun till PBL och PSL? 44	
7.2	Vilka skillnader finns det mellan KFC-lekplatser och lekotoper med avseende på lekvärde och säkerhet?.....	45
7.3	Metoddiskussion	46
7.4	Slutsats	47
	Referenser.....	49
	Tack.....	56

Tabellförteckning

Tabell 1. Ursprunglig version av ALM. (Jansson & Schneider 2022:11).	23
Tabell 2. Reviderad version av ALM. (Nathalie Fondelius).....	24
Tabell 3. Poängsättning av Sara Lisas parks lekplats och Hjalmarviksparken. (Nathalie Fondelius).	43

Figurförteckning

Figur 1. Sara Lisas Parks lekplats. (Uppsala kommun 2025).....	25
Figur 2. Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.	26
Figur 3. Blandskog runt Sara Lisas parks lekplats. Fotograf: Nathalie Fondelius.	33
Figur 4. Konstgräs på en av Sara Lisas parks lekplats läktare. Fotograf: Nathalie Fondelius.	33
Figur 5. Flera av Sara Lisas parks lekplats redskap, med en karusell i framkant samt vippbräda och läktare bakom. Till höger syns lekplatsens kompisgunga. Fotograf: Nathalie Fondelius.....	34
Figur 6. En av de tillgänglighetsanpassade gungorna sedd ur en kikare på en av lekplatsens läktare. Fotograf: Nathalie Fondelius.....	34
Figur 7. Sittplatser med bord i en avskild del av Sara Lisas parks lekplats. Fotograf: Nathalie Fondelius.	35
Figur 8. Gungor omgivna av växtlighet i Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.	36
Figur 9. Ett platsbyggt lekkök i Hjalmarviksparkens skogsområde. Fotograf: Nathalie Fondelius.	37
Figur 10. Träekollon upphängda i en av lekplatsens ekar. Fotograf: Nathalie Fondelius.	38
Figur 11. En uppskalad stol varifrån stubbar, lekplatsens kompisgunga och exempel på topografisk variation syns. Fotograf: Nathalie Fondelius.....	38
Figur 12. Insektshotell i Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.	39
Figur 13. Det nybyggda området sett från lekplatsen. Fotograf: Nathalie Fondelius.....	40
Figur 14. Ett möblerat trädäck omgärdat av grenar. Fotograf: Nathalie Fondelius.....	41

AI-deklaration

Jag, [Nathalie Fondelius], har använt ChatGPT [<https://chatgpt.com/>] för att få fler förslag på sökord till databaser än de jag själv kom på. Jag skrev följande prompt: “Kan du ge förslag på sökord kopplade till säkerhetsregleringar på lekplatser, riskfylld lek och naturlek?” Jag fick sökorden “Playground safety standards”, “Playground regulations” och “Playground design standards” samt sökfrasen “Playground safety standards” OR “Playground regulations” OR “Playground design standards” AND Play value*, vilken använts till arbetet.

ChatGPT har även nyttjats för att förstå skillnaden mellan PBL, PSL och den europeiska standarden för lekredskap och ytbeläggningar. Jag använde prompten: “Vad är skillnaden mellan PBL, PSL och de europeiska standarderna för lekplatser?” För att förstå om det fanns andra lagar eller standarder att inkludera i mitt arbete skrev jag också prompten: “Är PBL, PSL och de europeiska standarderna de enda reglerna för säkerhet på svenska lekplatser?”

I övrigt har ChatGPT fungerat som en studiekamrat för mig. Jag har använt det för att förstå vilka källor som räknas som tryckta, otryckta och elektroniska samt hur många ord diskussionen respektive slutsatsen bör innehålla. Jag skrev prompten: “Räknas kommunala styrdokument som tryckta eller otryckta källor?” och “Hur lång bör diskussionen respektive slutsatsen vara i ett kandidatarbete på mellan 7000–9000 ord?”

Google Översätt [<https://translate.google.se/?sl=sv&tl=en&op=translate>] har använts för översättningar av vissa ord eller meningar i vetenskapliga artiklar som jag har läst. Det har också använts för att snabbt översätta arbetets sammanfattning till engelska (Abstract).

OpenAI. (2026). ChatGPT (version 4.1) [Large language model]. <https://chatgpt.com/>
[2026-01-20]

Google (2026). Google Översätt. <https://translate.google.se/?sl=sv&tl=en&op=translate>
[2026-01-20]

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
PBL	Plan- och bygglagen
PSL	Produktsäkerhetslagen
ALM	Analysverktyg för lekmiljöer
CEN	Europeiska standardiseringskommittén

1. Inledning

Samtidens barn leker mindre utomhus än tidigare generationer. Enligt Herrington, Brunelle och Brussoni (2017) beror detta på en ökad riskmedvetenhet bland vuxna, som har skapat bilden av barn som sårbara snarare än motståndskraftiga. En annan drivkraft för förändringen tros vara ökad trafikbelastning i våra städer. Gator som tidigare varit arenor för cykling, hopprep och bollek anses av föräldrar vara otrygga för barn att vistas på. Till följd av detta spenderar barn alltmer tid inomhus eller på bakgårdar och lekplatser, som de ofta besöker i sällskap av en vuxen. I förlängningen har barns rörelsefrihet och utrymme för fri lek hämmats (Children's Play Council 2002; Rivkin 1995; Beckman 2018).

Enligt ett par studier är vuxnas oro kopplad till rädslan för övergrepp och olyckor. Det går även att peka på förändringar i den bebyggda miljön och barns vardagsliv som skäl till att dagens barn leker mindre utomhus (Beckman 2018; Jansson et al. 2016). Livsstilen för många barn i västvärlden, menar Pellegrini och Björklund (2004) erbjuder trygghet, mycket tid i formell undervisning, organiserad lek och TV-tittande. Samtidigt har föräldrar sämre förutsättningar att delta i leken eftersom de jobbar mer än tidigare (Children's Play Council 2002; Rivkin 1995).

Därutöver har tillgången på lekplatser minskat de senaste 20 åren. Jansson och Schneider (2023) uppskattade under hösten 2022 att antalet kommunalt förvaltade lekplatser i Sverige var 9 590. De menar att det i början av 2000-talet ska ha funnits ungefär dubbelt så många, och dessförinnan ännu fler. Flest lekplatser fanns i Stockholm, Göteborg och Malmö, följt av Helsingborg och Örebro (Jansson & Schneider 2023). Uppsala kommun (2019) skriver att många svenska kommuner väljer att satsa på färre, större lekplatser, med god tillgänglighetsanpassning. De stora kommunala skillnaderna i antal lekplatser tyder enligt Jansson et al. (2016) på att barns behov inte alltid styr utbudet, utan också kommunernas ekonomiska förutsättningar och syn på betydelsen av lek.

I Sverige blev barnkonventionen lag den 1 januari år 2020 (UNICEF 2024a). Konventionen syftar till att skydda barn och deras rättigheter, och i denna finns två artiklar med stark koppling till lek. Det är artikel 6, som handlar om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling samt artikel 31, som framför barns rätt till lek, vila och fritid (UNICEF 2024b). I Sverige gäller barnkonventionen parallellt med plan- och bygglagen (PBL). De ska samverka för att inkludera barns rättigheter i fysisk planering. PBL ställer krav på tillgänglighet och säkerhet med avseende på lekplatser och lekredskap. Lagen syftar till att begränsa risken för olycksfall och säkerställa tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- och

orienteringsförmåga på offentliga lekplatser (Boverket 2025a; 2025b). Se syftet med PBL nedan:

I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

(SFS 2010:900)

Utöver PBL styrs anläggningen av lekplatser av produktsäkerhetslagen (PSL), som utgår från EU:s förordning om allmän produktsäkerhet och ställer krav på lekredskap. Nedan återges PSL:s syfte och tillämpningsområde:

Denna lag syftar till att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte orsakar skada på person.

Lagen tillämpas i fråga om varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet och varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet. En förutsättning är att varan eller tjänsten är avsedd för konsumenterna eller kan antas komma att användas av konsumenterna.

(SFS 2004:451)

EU:s förordning om allmän produktsäkerhet ställer krav på tillverkarna av lekredskap - "Syftet med förordningen är att ge ett högt konsumentskydd och lika villkor för företag, och på så sätt förbättra hur Europeiska unionens (EU) inre marknad fungerar." (Europaparlamentets och rådets förordning 2023/988).

Enligt Boverket (2025b) kan lagarna uppfyllas genom att de europeiska standarderna för lekredskap, stötdämpande underlag och provtagningsmetoder, SS-EN 1176 och SS-EN 1177 efterföljs. I standarderna regleras exempelvis fallhöjder, mått på öppningar, krav på underhåll, minimiutrymme för säker användning och information om lekredskapet är ämnat för utomhus- eller inomhusmiljöer (ibid).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att utifrån ”Analysverktyg för lekmiljöer” (ALM) jämföra lek- och säkerhetsvärdena hos en KFC-lekplats i Uppsala med dem hos en lekotop i Örebro. KFC-lekplatser präglas av programmerade ytor och standardiserade redskap för motorisk lek, medan lekotoper kännetecknas av mångfunktionella och naturliga lösningar för lek och ekologiska funktioner. KFC-lekplatser är på flera sätt motsatsen till lekotoper, eftersom det finns lite eller ingen vegetation, topografiska skillnader och löst material.

Vidare ska jag med utgångspunkt i Uppsala kommun och Örebro kommun undersöka om det finns utrymme för lokala förhållningssätt till PBL och PSL. Detta för att förstå om lokala förhållningssätt till regelverk och rekommendationer kan ha en inverkan på utformningen av lekplatser. Förhoppningen med arbetet är att det ska uppmuntra kommuner och fastighetsägare till att utforska alternativa tillvägagångssätt för hur lekvärde och trygghet kan samspela på lekplatser.

- Vilket förhållningssätt har Uppsala respektive Örebro kommun till PBL och PSL?
- Vilka skillnader finns det mellan KFC-lekplatser och lekotoper med avseende på lekvärde och säkerhet?

1.2 Forskningsöversikt

I följande del av arbetet återges exempel på betydelsen av lek, vad tidigare forskning har beskrivit som den ideala lekmiljön och standarders betydelse för barns möjligheter att leka utomhus. Det beskrivs även hur det här kandidatarbetet förhåller sig till de argument och slutsatser som lyfts fram i studierna.

1.2.1 Betydelsen av lek

Tidigare forskning visar att utomhuslek ökar barns kreativitet, samarbetsförmåga och generella lärande (Ärlemalm et al. 2008; Chawla 2015; Quay & Seaman 2013). Genom leken tränas barn i att känna gemenskap och inlevelse samt skapa regler som bidrar till sociala samspel (Norén-Björn 2016). Flera studier tyder också på att utomhuslek medför hälsofördelar kopplade till motorik, kognitiva framsteg och sömn (Carson et al. 2017; Söderström et al. 2013; Veldman, Paw & Altenburg 2021). Genom att leka utomhus utvecklar framför allt små barn sina motoriska färdigheter. Leken ger barnen möjlighet att gå, springa, hoppa, klättra och glida. De lär sig även att kasta, fanga och sparka (Goodway, Ozmun &

Gallahue 2019; Poest et al. 1990). Ur ett långsiktigt perspektiv menar Little och Wyver (2008) att leken bidrar till att förbättra barns fysiska kompetens och självförtroende, vilket ökar chanserna för att i vuxen ålder utföra fysisk aktivitet och leva hälsosamt. Genom interaktioner med miljön får barn kunskaper och erfarenheter som är viktiga för deras fortsatta utveckling genom livet. Det handlar inte bara om fysiska förmågor, utan också om kognitiva. Barn lär sig genom lek att hantera känslor, lösa problem, föreställa sig situationer och göra språkliga framsteg (Dempsey & Frost 1993; Wyver & Spence 1999; Zeece Davey & Graul 1993; Norén-Björn 2016). Djur leker när de är ungar eftersom det förbereder dem på oväntade utmaningar. Lek har således ett högt överlevnadsvärde, och bland alla djur leker människan mest (Beckman 2018). Trots detta har leken inget förutbestämt syfte. Det är en frivillig och kravlös aktivitet som genererar kompetens och glädje för alla som tar sig an den. Endast miljön och barnen själva sätter gränserna för leken (Norén-Björn 2016).

1.2.2 Den ideala lekmiljön

I flera studier förespråkas lekmiljöer som maximerar barns möjligheter att leka som de vill, inklusive att ta risker (Herrington 1997; Sargisson & McLean 2012; Woolley & Lowe 2013). Sådana platser består till exempel med lekmöjligheter för barn med olika social och fysisk förmåga. Enligt Barbour (1999) och Dymont och Bell (2008) hindrar dessa också förekomsten av könskodad lek. En gräsmatta är ett exempel på en mångfunktionell yta där lek kan utspela sig. För några barn är gräsmattan lämplig att springa och utföra regellekar på, medan den för andra används för mer stillsam lek (Brussoni et al. 2017). Argumentet att goda lekmiljöer är mångfunktionella stärks av Woolley och Lowe (2013), som skriver att barn behöver kunna delta i flera aktiviteter och lekar eftersom alla främjar olika utvecklingsbehov. Även Beckman (2018) menar att den ideala lekmiljön kännetecknas av variation och flexibilitet, där olika element fyller flera funktioner. Utöver variation visar tidigare forskning att lösa material och vegetation är viktigt för att stärka kvaliteten på lekmiljöer (Beckman 2018; Jansson & Schneider 2023; Norén-Björn 2016). Motsatsen till detta är platser som domineras av standardiserade lekredskap designade för att användas på ett sätt av en målgrupp.

1.2.3 Standarder hämmar leken

Av tidigare forskning framgår att säkerhetsstandarder har ett stort inflytande över lekplatser i Sverige såväl som globalt (Brussoni et al. 2017; Beckman 2018; Ball et al. 2019; Woolley 2008). Ett vanligt tillvägagångssätt för lekplatsförvaltare är att nyttja redskapskataloger då de vill erbjuda lekmöjligheter. Det av flera skäl, som begränsad tid och ekonomiska resurser samt att redskapen enkelt kan

konstateras uppfylla de lagstadgade kraven för säkerhet. Detta trots lekplatsförvaltarnas begränsade kunskap om lekrelaterade skador (Ball et al. 2019). År 1999 infördes de europeiska standarderna för lekredskap och ytbeläggning, SS-EN 1176 och SS-EN 1177. De fick ett stort genomslag och är styrande i anläggandet av lekplatser (Jansson et al. 2016). Standardernas framgång kan enligt Jansson et al. (2016) förklaras av 1990-talets debatter om markägarnas ansvar vid olyckor. I en studie skriver Ball et al. (2019) att de som är ansvariga för lekplatser genom standarder vill skydda barn, eller kanske ännu vanligare, sig själva från att bli rättsligt ansvariga för olyckor. De tillägger att "standarder genererar en klaustrofobisk idé av lek" (Ball et al. 2019:5) samt att alternativa former av lek är svåra att bedöma utifrån säkerhetsstandarderna.

Tidigare forskning framhåller att flera faktorer har varit bidragande till etableringen av standardiserade lekplatser. Woolley (2008) menar att förekomsten av standardiserade lekplatser kan förklaras av begränsade marktillgångar, föräldrars attityder, krav från försäkringsbolag, politikerns inställningar och rädslan för vandalism. Även Ball et al. (2019) hänvisar till vuxnas rädsla som en tänkbar orsak till att standardiserade lekmiljöer har blivit vanliga. De skriver att rädslan att låta barn vistas på öppna, offentliga ytor är förenad med rädslan för främlingar, droger och mobbning. Dock kan även de europeiska standarderna vara en bidragande orsak. De europeiska standarderna har på uppdrag av Europeiska kommissionen utarbetats av Europeiska standardiseringskommittén (CEN). Det är en självständig organisation med ett ekonomiskt intresse, vilket återspeglas av medlemmarna, som framför allt har bakgrunder i industriell verksamhet, utan större kunskap om gestaltning, lek eller pedagogik (Ball et al. 2019). Däremot är standarderna anpassade efter erfarenheter från verkliga olyckor (Boverket 2025b). Den gemensamma slutsatsen från ett par studier är att förekomsten av standardiserade lekplatser beror på bristande kunskap kring risker och betydelsen av lek (Beckman 2018; Ball et al. 2019).

Arbetets roll inom forskningsfältet

Det här kandidatarbetet förhåller sig till tidigare forskning genom att undersöka om behoven av trygghet och utvecklande lek kan förenas i samma lekmiljö. I arbetet används dessutom forskningen om vad som definierar en god lekmiljö i en jämförelse mellan två lekplatser.

2. Avgränsningar

Detta kapitel beskriver uppsatsens avgränsningar och varför de har varit nödvändiga. Avgränsningarna är essentiella för att förstå arbetet i sin helhet.

2.1 Barn

I arbetet avses med “barn” personer i åldrarna 0–18 år. Lekplatser har en viktig roll som mötesplatser för yngre barn såväl som för tonåringar och vuxna (Jansson et al. 2016). Barn i alla åldrar behöver utomhusaktiviteter för att utveckla självförtroende samt fysiska och sociala kompetenser. Däremot är det främst små barn som utvecklas motoriskt genom utomhuslek (Gallahue 1993; Poest et al. 1990).

2.2 Val av kommuner

Avgränsningen till två kommuner har gjorts utifrån den utsatta tiden för kandidatarbetet. Valet av Örebro respektive Uppsala kommun är framför allt geografiskt motiverat. Därutöver är både Uppsala och Örebro kommun medelstora kommuner med ungefär samma budgetramar för fysisk planering och byggnation (Uppsala kommun 2025b; Örebro kommun 2025b). De har också likvärdiga riktlinjer i sina respektive styrdokument för arbetet med lekmiljöer (Uppsala kommun 2019; Örebro kommun 2017). Arbetet avser inte att framställa varken Uppsala kommun eller Örebro kommun som mer eller mindre benägna att utforma säkra och kvalitativa platser för barn.

2.3 Lekplatsurval

Med hänsyn till de tidsmässiga ramarna för arbetet har det varit nödvändigt att begränsa antalet fältobjekt till två. För att påvisa olika tillvägagångssätt i arbetet med att utforma trygga och spännande lekplatser har jag valt att undersöka en KFC-lekplats och en lekotop. Dessa typer av lekplatser är ytterligheter inom lekplatsdesign, som båda har varit omtalade och vanligt förekommande i Sverige under 2000-talet. Genom att jämföra dessa ges tydliga exempel på hur man i vår samtid har valt att hantera behoven av trygghet och spänning i lekmiljöer. Avgränsningen till två lekplatser av olika karaktär möjliggör också mer djupgående och nyanserade lekplatsanalyser. Valet av lekplatser syftar inte till att representera vare sig Örebro eller Uppsala kommuns lekplatsutbud.

3. Teoretiska perspektiv

I följande avsnitt redovisas teoretiska begrepp och perspektiv relevanta för uppsatsens syfte. Samtliga begrepp är återkommande inom forskningsområdet för lek och lekmiljöer. Begreppen används för att ge förståelse för hur lekplatser kan värderas och förstås. Avsnittet ska även redogöra för nyanserna och komplexiteten i att skapa utvecklande och roliga platser för barn.

3.1 Lekplats

En lekplats är ett avgränsat område med redskap avsedda för lek. Det kan till exempel vara en yta med gungor och klätterställning (Svensk ordbok 2026). Uppsala kommun (2024) definierar ordet lekplats som en anlagd del i den byggda miljön, avsedd för lek. För Uppsala kommun (ibid) innebär detta ytor med traditionell lekutrustning, såsom gungor, sandlådor och vippbrädor. Jämförelsevis är Örebro kommuns förklaring mer flytande. De skriver att lekplatser är “särskilda områden som avsatts för att stimulera och skapa förutsättningar för barns lek.” (Örebro kommun 2017:3).

3.2 Lekmiljö

Lekmiljöer är ett samlingsbegrepp för områden som är tillgängliga för lek, till exempel skogsdungar, lebuskage, kullar och öppna ytor (Uppsala kommun 2024). Lekmiljöer används ibland synonymt med ordet lekplats. Det görs till exempel i Örebro kommuns styrdokument (2017) och av Beckman (2018:6) som skriver “Det finns oräkneliga exempel på KFC-lekmiljöer”.

3.3 Naturlek

Kaplan (1995) och Woolley (2008) antyder att kontakt med naturen inte bara är önskvärd utan också ett mänskligt behov. Regelbunden vistelse i naturen förbättrar fysisk och social utveckling samt lärande och känsloreglering hos människor (Brussoni et al. 2017). Därtill anses lek i naturmiljöer pågå längre och vara mer varierad än på lekplatser med uteslutande standardiserade lekredskap (ibid). Argumentet stärks av Woolley och Lowe (2013) som tillägger att lösa material och topografisk variation, som ofta ingår i naturliga miljöer, bidrar till att fler åldrar och intressen kan samsas. Trygghet är också avgörande för lekens utveckling. Norén-Björn (2016) skriver att vegetation skyddar lekmiljön från väder och vind, och barnen kan hitta privata rum att leka i. Hon fortsätter

konstatera att “Grönskan ger skydd för leken, för att kunna jaga och jagas, gömma sig och titta fram, vara ifred men ändå nära vuxna” (Norén-Björn 2016:24).

3.4 Riskfylld lek

Flertalet studier visar att barn som exponeras för potentiellt riskfyllda situationer förbättrar sitt självförtroende samt problemlösnings- och riskbedömningsförmåga (Sandseter Hansen 2009, 2012; Hüttenmoser 1995; Lavrysen et al. 2015; Sandseter Hansen & Kennair Ottesen 2011). Både Manni et al. (2024) och Little och Wyver (2008) argumenterar för att risker i utomhuslek ger barnen en känsla av upprymdhet. Little och Wyver (2008) fortsätter genom att skriva att barn som lär sig bemästra riskfyllda situationer tenderar att ta sig an nya utmaningar som får dem att känna att de har åstadkommit något. Samtidigt har vuxna en ambivalent inställning till riskerna. Föräldrar och pedagoger uppmuntrar oftare barn till att utmana sig själva mentalt än fysiskt (ibid). Trots detta hör det till barns natur att söka risker (Children’s Play Council 2004; Stephenson 2003). Greenfield (2003) belyser en annan dimension av problemet genom att hävda att otillräcklig utmaning på lekplatser kan resultera i fler olyckor eftersom barn trots restriktioner fortsätter söka spänning, men på ett mindre konsekvensmedvetet sätt. Riskfylld lek uppstår i barns äventyrliga aktiviteter (Stephenson 2003) och Sandseter Hansen (2007a) har identifierat sex kategorier av riskfylld lek: höga höjder, hög hastighet, farliga element, farliga verktyg, kamp mot andra och lek där det finns en risk att man tappar bort sig. Höga höjder kan till exempel innebära att klättra eller balansera högt upp, och farliga element att närma sig eld eller vatten (Sandseter Hansen 2007b). I den riskfyllda leken är det otäcka också det kittlande och roliga (Beckman 2018). Little och Wyver (2008) anser att ambitionen bör vara att ge barn förutsättningar att utsättas för och hantera risker, snarare än att eliminera dem. De skriver att föräldrar och personer från barnrelaterade arbetsfält borde förebygga risker för allvarliga skador men främja kreativa, utmanande och spännande risker. Detta stöds av Moore et al. (1992) som förespråkar “säkra utmaningar” i lekmiljöer. Det definieras som möjligheter för fysisk utveckling av överkroppen, balans och koordination utan onödiga risker. Exempel på aktiviteter som stämmer in i beskrivningen är klättring och svingande (ibid).

3.5 Lekvärde

En plats lekvärde kan bedömas utifrån dess förmåga att erbjuda emotionell, social, fysisk och intellektuell utveckling för barn (Hyder 2004). Därefter kan lekvärden implementeras på lekplatser genom möjligheten att ägna sig åt “konstruktiv lek”, “funktionell lek”, “fantasifull lek”, “social lek” och “regellek” (Moyles 1989). I

den konstruktiva leken får barn chans att kontrollera och förändra miljön de leker i. Den funktionella leken handlar om att utveckla motoriska färdigheter. Fantasilek är lek som kännetecknas av att barn spelar karaktärer genom att exempelvis byta namn samt prata och röra sig annorlunda. De sista formerna av lek, social lek och regellek handlar om att socialt interagera med andra barn, formulera gemensamma regler och kompromissa (Woolley & Lowe 2013). Woolley och Lowe (2013) hävdar att det finns en korrelation mellan naturmaterial och lekvärde på lekplatser. De menar att naturliga lekplatser har det högsta lekvärdet eftersom sådana miljöer erbjuder en mångfald av aktiviteter som stimulerar och främjar barns fysiska, emotionella, sociala, utbildande samt miljömässiga utveckling.

3.6 Lekotop

Ordet lekotop hämtar inspiration från "biotop", vilket är en plats som utgör habitat åt en särskild uppsättning organismer. Biotop är en förening av de grekiska orden "bios" (liv) och "topos" (plats). Utifrån detta kan en lekotop definieras som en plats som både fungerar för lek och som habitat för levande organismer. Det är lekplatser som gestaltats med utgångspunkt i naturliga förutsättningar (Mårtensson et al. 2022). I lekotoper dominerar naturbaserade lösningar över redskap och byggda inslag. Lekotoper är starkt bundna till landskapet eftersom de nyttjar landskapets former, rum och lösa material för att generera lekvärden. Likaså kan de gestaltas från grunden eller genom förändringar i landskapets befintliga strukturer (Boverket 2022). Enligt Sveriges lantbruksuniversitet (2020) anläggs lekotoper för att möta barns behov av lek, rörelse och naturkontakt, samtidigt som ekosystemtjänster genereras. Lekotoper är ofta en förening av flera biotoper som genom platsspecifika förutsättningar fungerar som habitat för en art. Biotoperna kan till exempel bestå av en strand, en äng och en blandskog, vilka kan skilja sig åt med avseende på temperatur samt tillgång till mat och skydd. På samma sätt erbjuder biotoperna olika förutsättningar för lek. Ett par exempel är att det i skogen finns pinnar att bygga kojor av, medan det på stranden finns sand eller stenar (Mårtensson et al. 2022).

3.7 KFC-lekplats

Begreppet "KFC-lekplats" är framtaget av Helen Woolley vid universitetet i Sheffield. Det är en förkortning av "kit" (lekredskap), "fence" (staket runt om) och "carpet" (gummimatta) (Woolley 2007). Dock omsluts de flesta svenska KFC-lekplatserna inte av ett staket, utan är i likhet med andra lekplatser öppna mot omgivningen. Denna typ av lekplatser domineras ofta av redskap

programmerade för motoriska rörelser som att balansera, klättra, rutscha och gunga (Beckman 2018). Enligt Woolley (2007) köps lekredskapen oftast in från en producent utan att redskapens lekvärden övervägs. Hon påpekar att KFC-lekplatser i regel inte utformas av landskapsarkitekter, utan av aktörer som helt saknar eller har bristande kunskaper om barn, lek och gestaltning.

3.8 Utflyktslekplats

Enligt Örebro kommun (2019) utmärker sig utflyktslekplatser genom att vara stora samt placerade i naturreservat eller parker. Örebro kommun (2017) betonar vikten av att utflyktslekplatser ska vara unika i någon bemärkelse, antingen genom gestaltning, innehåll eller geografiskt läge. Det gör dem till attraktiva besöksmål för familjer och barngrupper (ibid). Uppsala kommun (2019) instämmer i beskrivningen av utflyktslekplatser som utflyktsmål för familjer och förskolor. Till skillnad från Örebro kommun tillägger Uppsala kommun också att utflyktslekplatser behöver erbjuda möjligheten att utöva flera typer av lekar, sporter och aktiviteter. De ska dessutom kunna användas året om (Uppsala kommun 2019). Att lekplatserna ska placeras så att de kan nås via gång-cykelvägar och kollektivtrafik framhåller båda kommunerna (Örebro kommun 2017; Uppsala kommun 2019).

4. Metoder för arbetet

Följande kapitel handlar om dokument- och fältstudien som legat till grund för uppsatsen. Det är två kvalitativa metoder som innebär tolkning och analys av texter och platser. I övrigt utgår metoderna från ett tvärvetenskapligt förhållningssätt mellan samhällsvetenskap och humaniora.

4.1 Dokumentstudie

Dokumentstudier används för att systematiskt hitta, välja, utvärdera och syntetisera tryckt och digitalt material (Bowen 2009). De så kallade dokumenten är enligt Atkinson och Coffey (1997) sociala fakta som produceras, delas och används på ett socialt organiserat sätt. I det här arbetet har kommunala styrdokument och lagstexter varit centrala källor. En fördel med dokumentstudier är att många dokument finns tillgängliga på internet utan krav på författarmedgivande (Bowen 2009). Genom exakta namn, referenser och detaljer blir dokumentstudier tillförlitliga (Yin 1994). En för kandidatarbetet särskilt betydande styrka är variationen av källor som kan behandlas i dokumentstudier. Det ger skribenten en kunskapsbredd och möjlighet att dra slutsatser om konceptet i sin helhet (Funck & Karlsson 2021).

I det här kandidatarbetet fyller dokumentstudien flera funktioner. Det primära syftet har varit att besvara frågeställningen "Vilket förhållningssätt har Uppsala respektive Örebro kommun till PBL och PSL?" genom granskning av kommunernas styrdokument. Dokumentstudien har därtill varit ett medel för att samla kunskap och förståelse för ämnet. Likaså har litteratur som böcker och vetenskapliga artiklar använts för att återge kunskap och perspektiv på ämnet.

4.1.1 Sökning

För att säkerställa ett brett urval av information genomfördes sökningar i flera databaser: Google Scholar, SLU-bibliotekets söktjänst Primo, Web of Science och Scopus. Sökandet begränsades först till digital litteratur, tillgänglig via internet. Framför allt hämtades primärkällor i form av vetenskapliga artiklar. Kommunala dokument och information om lagstiftning hämtades genom sökningar som "Örebro kommun arbetssätt med lekplatser" och "regler för lekplatser" på Google. Genom detta hittade jag till Uppsala och Örebro kommuns styrdokument samt Boverket, som redogör för de lagar och standarder som styr lekplatsers innehåll. För att analysera dokumenten letade jag efter rubriker kopplade till säkerhet, lekvärde och gestaltning. Dessa läste jag sedan översiktligt och i somliga fall

grundligt om informationen tycktes vara särskilt relevant för mitt syfte och frågeställningar.

I databaserna användes engelska sökord för att ge flest resultat. Dessa var bland annat relaterade till standardiserad lek, riskfylld lek, naturlek och lekvärden. Sökfraserna utformades efter SLU-bibliotekets vägledning för informationssökning i databaser (Sveriges lantbruksuniversitet 2020). Totalt gjordes sex sökningar, varav den första med sökfrasen: Playground safe* OR "Risky Play" OR "Standardised play". Den andra sökningen specificerades till att beröra kopplingen mellan säkerhetsstandarder och lekvärden på lekplatser. Sökfrasen omformulerades till: "Playground safety standards" OR "Playground regulations" OR "Playground design standards" AND Play value*. Efter de två första sökningarna uppmärksammades ämnet natur och naturlek som återkommande. Det ledde till att tre sökfraser formulerades, däribland: "Outdoor play" AND "nature" AND "design" OR "planning".

4.2 Fältstudie

Fältstudien är en metod med lång historia inom europeisk undervisning i landskapsarkitektur. Metoden tillåter studenter och yrkesutövare att uppleva projekt och landskap i verkligheten. Fortsättningsvis äger fältstudier rum utomhus, genom direkt upplevelse, systematisk observation och analysering av form, funktion och användning. Arbetssättet är av jämförande karaktär och inkluderar därigenom granskning och bearbetning av flera empiriska material (Fekete & van den Toorn 2021)..

I detta arbete har fältstudien underlättat besvarandet av frågan “Vilka skillnader finns det mellan KFC-lekplatser och lekotoper med avseende på lekvärde och säkerhet?”. För att undersöka frågorna genomfördes två icke-deltagande observationer, en av Sara Lisas parks lekplats i Uppsala och en för Hjalmarviksparken i Örebro. Att observationerna var “icke-deltagande” betyder att jag inte deltog i lekar och aktiviteter, utan observerade fysiska element och personer som vistades på lekplatserna. Besöken pågick under den 4 och 10 februari 2026. De varade i 2 till 2,5 timme. För dokumentation av undersökningarna medtogs kamera, dator samt en utskrift av “Analysverktyg för lekmiljöer” (ALM) (Jansson & Schneider 2023).

4.2.1 ALM – Analysverktyg för lekmiljöer

“Analysverktyg för lekmiljöer” (ALM) är ett forskningsbaserat verktyg för bedömning av lekplatsers kvalitet med avseende på fysiska egenskaper, geografisk kontext och förvaltningsstrategier (se Tabell 1). Verktyget har

utformats under lång tid och tillämpats av flera kommuner (Jansson & Schneider 2023). ALM fokuserar på lekvärden, tillgänglighet och förvaltning genom kriterier som "Löst material", "Tillgång och närhet", "Barns möjlighet till egna platser" och "Rutiner". Kategorin "Strategier" som behandlar förvaltningsstrategier ersattes i arbetet av en egen kategori utformad efter de europeiska standarderna för lekredskap och ytbeläggningar, SS-EN 1176, del 1, 2 och 3 (SIS, 2017; 2019; 2023). Detta gjordes av två skäl, dels att arbetet inte inrymde en undersökning av specifika strategier hos kommunernas lekplatsförvaltare, dels att analysverktyget inte tog hänsyn till de säkerhetskrav som framhålls av PBL och PSL. Det gjordes också ett tillägg i kriteriet "Tillgänglighet" för att behandla det som sägs som tillgänglighet i PBL (se Tabell 2). Totalt bedöms 19 kvaliteter, i stället för 18, som det ursprungligen var. Dessa betygssätts sedan i steg om 0,25 till 1, där 1 innebär att kriteriet uppfylls helt. Jansson och Schneider (2023) menar att analysverktyget ger höga poäng till lekplatser med varierad vegetation och topografi, löst material och rumslighet för barn att skapa lekmiljöer i.

En brist med verktyget är att kriterierna beskrivs generellt, vilket ger utrymme för individuella tolkningar. Poängsättningen i steg om 0,25 till 1 möjliggör även egna värderingar om vad som anses representera de olika poängen. Andelen kriterier som berör lekvärde är inte heller proportionerligt mot andelen som handlar om tillgänglighet och säkerhet.

Tabell 1. Ursprunglig version av ALM. (Jansson & Schneider 2022:11).

		Kvalitet	Beskrivning av kvalitet	
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljön har varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.	
		Vegetation	Lekmiljön innehåller lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm.	
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, slanor, kottar, löv, stenar, bär osv.	
	Inkludering	Landskap	Lekmiljön har en god utformning där lekredskap eller andra strukturer är integrerade i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, har koppling till vegetation osv.	
		Tillgänglighet	Lekmiljön har valmöjligheter genom flera olika platser för lek, möten och avkoppling. Eventuella bollplaner dominerar inte ytan. Miljön har utformats för att ge meningsfulla möjligheter och sammanhang för personer med olika funktionsvariationer, som markmaterial med god framkomlighet, olika vägval, visuella kontraster, kompisgunga, toalett osv.	
		Mötesplats	Lekmiljön erbjuder mötesplatser med belysning, ett urval sittplatser, bord, grillplats mm. Utformningen är inkluderande, till exempel genom tillgång till vegetation eller strukturer utan tydliga funktioner.	
	Möjlighet till omvärldsforståelse	Tid och förändring	Lekmiljöns möjligheter förändras över årstider och väderlek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fyra elementen (jord, eld, luft och vatten) finns representerade, exempelvis som odling, eldplats, vindflöjel och vattenlek. Byggda element, sandkvalitet mm hålls i gott skick för sin funktion.	
		Ekosystemtjänster och artrikedom	Lekmiljön främjar biodiversitet och ekosystemtjänster: fågelholkar, insekshotell, äng, död ved, fjärrilsrabatt, öppen dagvattenhantering, odling mm. Skötseln av vegetationsytor är anpassad för att ge artrikedom och lekmöjligheter.	
		Naturliga material	Lekmiljön har ett innehåll av naturliga och giffria material, återvunnet material och/eller är platsbyggd. Det finns en variation av genomsläppliga markmaterial, begränsad omfattning av hårdgjorda ytor samt minimalt med gummiastfalt och konstgräs.	
	Karaktär	Rymlighet	Platsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och möjligheter till rörelsefylld lek, som att springa, klättra, gunga, balansera, åka rutschkana, tumla runt eller rulla nedför en kulle.	
		Rumslighet	I lekmiljön finns en varierad rumslighet som ger valmöjligheter i leken, med olika platser eller zoner, formade exempelvis av olika naturliga material, vegetation eller topografi.	
		Variation	Det finns en variation i miljön och dess lekmöjligheter med utmaningar för olika åldrar, dels genom platsbyggda, bevarade, återvunna eller på annat sätt unika strukturer och platser, dels genom varierat växtmaterial och variation i skötselinsatser. Lekmiljön upplevs som en plats med platspecifika eller unika kvaliteter och uttryck.	
	Lekmiljöns geografiska kontext	Platsens sammanhang	Tillgång och närhet	Tillgången till andra vardagsnära lekmiljöer och funktioner i närheten är god. Från lekmiljön kan 300 meter till närmaste grönområde, lekstråk eller lekplats vara ett riktvärde, beroende på hur mycket trafiken hindrar och hur mycket gång- och cykelvägar främjar rörelsefrihet. Även närhet till bostäder, förskolor och skolor eller rekreation, kultur och service är god.
			Placering och omgivning	Lekmiljöns direkta placering bidrar till att göra den till en trivsamt plats: i anslutning till vegetation eller grönområden samt utan förbipasserade fordonstrafik och möjlig att nå via gång- och cykelväg.
			Barns möjlighet till egna platser	Barn har tillgång till natur eller andra lekvänliga platser, på eller i direkt anslutning till lekmiljön. Barn ges där möjlighet att hitta och skapa egna platser, genom exempelvis lekvänlig vegetation och löst material.
Strategier	Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	Den som förvaltar lekmiljön har en helhetssyn och tar ansvar för en barnvänlig miljö och ett barnperspektiv generellt, och samarbetar med aktörer som är viktiga i det sammanhanget.	
		Barns perspektiv	Den som förvaltar lekmiljön har involverat barn och andra, gärna de framtida användarna, i utvecklingen av lekmiljön. Där har de kunnat påverka planer (planering, utformning) och/eller lekmiljön konkret (anläggning, skötsel).	
		Rutiner	Lekmiljöns förvaltare har tagit fram strategier, rutiner eller riktlinjer för utvecklingen av lekmiljöer och tillämpar dessa.	

Tabell 2. Reviderad version av ALM. (Nathalie Fondelius).

		Kvalitet	Beskrivning av kvalitet
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvalitet och påverkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljön har varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.
		Vegetation	Lekmiljön innehåller lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm.
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, slanor, kottar, löv, stenar, bär osv.
	Inkludering	Landskap	Lekmiljön har en god utformning där lekredskap eller andra strukturer är integrerade i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, har koppling till vegetation osv.
		Tillgänglighet	Lekmiljön har valmöjligheter genom flera olika platser för lek, möten och avkoppling. Eventuella bollplaner dominerar inte ytan. Miljön har utformats för att ge möjligheter åt personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta sker bland annat genom god framkomlighet, markmaterial, tillgängliga och användbara gångvägar, kontraster mot omgivningen och toaletter där minst en kan användas av personer med rullstol.
		Mötesplats	Lekmiljön erbjuder mötesplatser med belysning, ett urval sittplatser, bord, grillplats mm. Utformningen är inkluderande, till exempel genom tillgång till vegetation eller strukturer utan tydliga funktioner.
	Möjlighet till omvärldsförståelse	Tid och förändring	Lekmiljöns möjligheter förändras över årstider och väderlek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fyra elementen (jord, eld, luft och vatten) finns representerade, exempelvis som odling, eldplats, vindflöjel och vattenlek. Bygda element, sandkvalitet mm hålls i gott skick för sin funktion.
		Ekosystemtjänster och artrikedom	Lekmiljön främjar biodiversitet och ekosystemtjänster: fågelholkar, insekshotell, äng, död ved, fjärilsrabatt, öppen dagvattenhantering, odling mm. Skötseln av vegetationsytor är anpassad för att ge artrikedom och lekmöjligheter.
		Naturliga material	Lekmiljön har ett innehåll av naturliga och giftfria material, återvunnet material och/eller är platsbyggd. Det finns en variation av genomsläppliga markmaterial, begränsad omfattning av hårdgjorda ytor samt minimalt med gummiastfalt och konstgräs.
	Karakter	Rymlighet	Platsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och möjligheter till rörelsefylld lek, som att springa, klättra, gunga, balansera, åka rutschkana, tumla runt eller rulla nedför en kulle.
		Rumslighet	I lekmiljön finns en varierad rumslighet som ger valmöjligheter i leken, med olika platser eller zoner, formade exempelvis av olika naturliga material, vegetation eller topografi.
		Variation	Det finns en variation i miljön och dess lekmöjligheter med utmaningar för olika åldrar, dels genom platsbyggda, bevarade, återvunna eller på annat sätt unika strukturer och platser, dels genom varierat växtmaterial och variation i skötselinsatser. Lekmiljön upplevs som en plats med platsspecifika eller unika kvaliteter och uttryck.
Lekmiljöns geografiska kontext	Platsens sammanhang	Tillgång och närhet	Tillgången till andra vardagsnära lekmiljöer och funktioner i närheten är god. Från lekmiljön kan 300 meter till närmaste grönområde, lekstråk eller lekplats vara ett riktvärde, beroende på hur mycket trafiken hindrar och hur mycket gång- och cykelvägar främjar rörelsefrihet. Även närhet till bostäder, förskolor och skolor eller rekreation, kultur och service är god.
		Placering och omgivning	Lekmiljöns direkta placering bidrar till att göra den till en trivsamt plats: i anslutning till vegetation eller grönområden samt utan förbipasserade fordonstrafik och möjlig att nå via gång- och cykelväg.
		Barns möjlighet till egna platser	Barn har tillgång till natur eller andra lekvänliga platser, på eller i direkt anslutning till lekmiljön. Barn ges där möjlighet att hitta och skapa egna platser, genom exempelvis lekvänlig vegetation och löst material.
Säker användning	Europastandarder	Fall och fallskydd	Under alla lekredskap med en fri fallhöjd på mer än 0,6 m och/eller redskap som orsakar en tvingad rörelse för användarens kropp (gungor, rutschkanor, vippgungor, linbanor, karuseller etc.) finns stötdämpande underlag. Fallutrymmet innehåller inte några hinder på vilka ett barn kan falla och skada sig. Då bark, träspån och sand/grus används som stötdämpande underlag är djupet minst 20 cm på kristiska fallhöjder som är ≤ 2 m. För kristiska fallhöjder på 3 m är djupet minst 30 cm.
		Liten risk för att fastna, krossas och klämmas	Mellan rörliga och/eller fasta delar av redskap finns inga kläm- eller krosställena eller ställen som innebär risk för skärskador. Redskapen är utformade så att öppningar inte skapar risk för att huvud eller hals fastnar oavsett om huvud eller fötter passerar först. Därtill innehåller inte ytor avsedda för att springa/gå på springor i vilka fötter eller ben sannolikt kan fastna. Eventuella hål med en underkant mer än 1 meter ovanför islagsytan är <8 mm eller ≥ 25 mm. Detta för att undvika att fingrar eller kläder fastnar.
		Information på lekredskap	Redskapen är märkta tydligt, varaktigt och synligt med tillverkarens/auktoriserat ombuds namn och adress, redskapens beteckning och tillverkningsår samt nummer och datum för Europastandarden SS-EN 1176-1:2017.
		Allmän säkerhet	Lekredskapen är konstruerade så att vuxna kan komma åt att hjälpa barn inne i lekredskapet. Det förekommer inga utstickande delar av spetsig/vass karaktär. Därefter överlappar fallutrymmen för gungor monterade i olika gungställningar inte varandra. Då gungor finns nära andra lekredskap överlappar inte heller fallutrymmet för gungan fallutrymmet för det andra lekredskapet. Uppgång till rutschkanor sker via stege, trappa klätterdel, klätteranordning eller för släntrutschbanor, via terrängen.

4.2.2 Lekplatserna

Det första studieobjektet för arbetet är Sara Lisas parks lekplats, som ligger i stadsdelen Sävja i Uppsala. Lekplatsen bär namnet Sara Lisa efter Carl von Linnés fru med samma namn (Uppsalas lekparker 2013). Den invigdes i juni 2013 och ska enligt Uppsalas lekparker (ibid) vara inspirerad av ett månlandskap med återkommande kullar och cirkulära former. Uppsala kommun (2025a) skriver att Sara Lisas parks lekplats är en utflyktslekplats med klätternät, en rutschkana och en karusell (se Figur 1).

Figur 1. Sara Lisas Parks lekplats. (Uppsala kommun 2025).

Hjalmarviksparken i sydöstra Örebro är den andra lekplatsen som undersökts inom ramarna för kandidatarbetet. Lekplatsen som färdigställdes under 2021 beskrivs av Örebro kommun (2025a) vara en “testbädd för lekotoper”. Därmed innehåller lekplatsen biotoper från vattenlandskapet, skogslandskapet och trädgårdslandskapet (Urbio u.å.). Ansvariga för gestaltningen har utgått från att skapa rum med olika skala, natur och upplevelsevärden (ibid) (se Figur 2).

Figur 2. Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.

5. Historisk bakgrund

Detta kapitel syftar till att visa de attityder, regler och arbetsätt som har styrt svensk lekplatsgestaltning och förvaltning sedan 1800-talet, då lekplatser först blev ett inslag i våra städer. Det för att ge läsaren en grundläggande förståelse för varför samtida och äldre lekplatser har olika karaktärer, samt varifrån Uppsala och Örebro kommuns riktlinjer kring lekplatser härstammar.

Lekplatser introducerades i svenska parker i slutet av 1800-talet, och efter några decennier, på 1930-talet, var det vanligt att kommuner och bostadsföretag upprättade dem (Jansson & Klintborg Ahlklo 2016; Rasmusson 2003). För att säkerställa att yta avsattes för lek definierade dessutom arkitekten Hans Wohlin på 1960-talet några principer för avstånd, placering, storlek och innehåll på lekplatser (Jansson & Klintborg Ahlklo 2016). Wohlins principer blev först byggregkommedationer och sedan byggnormer (Statens planverk 1975). Trots att Hans Wohlin själv menade att principerna endast var rekommendationer hade de en omfattande inverkan på 1960- och 1970-talets stadsplanering (Bucht 1997).

Normplaneringen gav upphov till gestaltande av storleks- och innehållsmässigt identiska lekplatser utan lokala anpassningar (Jansson & Persson 2010). Dock hävdar Jansson et al. 2016 att försvinnandet av normerna i samband med införandet av plan- och bygglagen 1987 har skapat en större osäkerhet hos lekplatsförvaltare. Plan- och bygglagen innehåller tvetydiga riktlinjer och för placering, storlek och innehåll finns endast formuleringen “[...] för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.” som stöd (SFS 2010:900). Jansson et al. 2016 menar att formuleringen indikerar att det egentligen inte ställs några krav på att det ska finnas lekplatser. Vidare har intresset för barnvänliga miljöer minskat under de senaste decennierna, och planerare och förvaltare är osäkra kring sitt ansvar för att tillgodose barns behov och intressen i byggda miljöer (Wilhelm 2002). Trygghet och tillgänglighet har länge varit vägledande för utformningen av lekplatser. Jansson och Klintborg Ahlklo (2016) skriver att många svenska kommuner sedan 1990-talet har främjat investeringar i få men stora tema-, natur- och KFC-lekplatser. Det tyder på att många kommuner har riktat sitt fokus mot effektiv och resursbesparande förvaltning samt frågor rörande tillgänglighet, trygghet och lekvärde.

6. Resultat: Lek- och säkerhetskvaliteter i Örebro och Uppsala kommun

Nedan följer en redogörelse för Uppsala och Örebro kommuns förhållningssätt till de krav som finns om lekplatssäkerhet i PBL och PSL. Även kommunernas värderingar kring lekplatsers betydelse, utformning och förvaltning återges. Till sist beskrivs Sara Lisas parks lekplats och Hjalmarviksparken med avseende på lekvärde och säkerhet.

6.1 Uppsala kommuns arbete med lekplatser

Enligt ett styrdokument framtaget av Gatu- och samhällsmiljönämnden i Uppsala kommun finns det omkring 150 kommunalt förvaltade lekplatser (Uppsala kommun 2023). På Uppsala kommuns webbplats (2024) beskrivs sedan leken som ett fenomen som uppstår i det enskilda barnet. På hemsidan, som är riktad till allmänheten, skriver kommunen att bra platser för lek kännetecknas av att de hjälper leken att “träda fram, växa och förändras” samt att sådana platser ska ge barn en känsla av tillit till människor och sin omgivning. Ordet lekplats definieras som en anlagd del i den byggda miljön, avsedd för lek. Det är ytor för traditionell lekutrustning, såsom gungor, sandlådor och vippbrädor (Uppsala kommun 2024). Utifrån ett övergripande styrdokument uppges kommunens arbete utgå från att tillhandahålla långsiktigt hållbara och inkluderande platser som samverkar med omgivningen (Uppsala kommun 2019). Målsättningarna som anges i dokumentet riktar sig både till Uppsala kommuns organisation och aktörer som deltar i utvecklandet av lekmiljöerna. Därefter ska ambitionerna appliceras på kommunens allmänna platsmark, friluftsområden, badplatser och naturmark.

En annan målsättning för Uppsala kommun är att erbjuda lekplatser som är spännande och lockar till lek och aktivitet, såsom utflyktslekplatser (Uppsala kommun 2019). På sin webbplats tillägger de att platserna ska främja barns hälsa och utveckling samt vara attraktiva för såväl barn som vuxna (Uppsala kommun 2024). Fortsatt framhåller Uppsala kommun (ibid) att deras mål bestämts med hänsyn till “politiska styrdokument, forskning, erfarenhet och dialoger med barn i tidigare utförda park- och lekplatsprojekt”. Några av de ambitioner som kommunen angett för lekplatser är associerade med lekvärde samt PBL och PSL. Dessa är att Uppsala kommuns lekplatser ska ha ett högt lekvärde och vara tillgängliga, trygga och säkra. Med “högt lekvärde” menar kommunen att lekmiljöerna med utgångspunkt i platsspecifika förutsättningar ska generera ett så högt lekvärde som möjligt. I enlighet med det som nämnts tidigare i arbetet anser

Uppsala kommun att höga lekvärden finns där flera typer av lekar kan utföras. I detta fall ges motoriska, sociala, samarbetande och kreativa lekar som exempel. Att lekmiljöerna ska "vara tillgängliga" antyds handla om att de ska vara inkluderande och erbjuda lekmöjligheter för alla barn, oberoende av förmåga. Därefter avses med "vara trygga och säkra" att besökare på kommunens lekplatser ska känna sig trygga. Lekplatserna ska anläggas och förvaltas så att de är säkra och samtidigt utmanande (Uppsala kommun 2024).

Uppsala kommun har bestämt att gestalta och förvalta sina lekplatser utifrån de europeiska standarderna. För att säkerställa att de europeiska standarderna efterföljs utför Uppsala kommun regelbundna besiktningar av sina lekplatser. Kommunanställd personal utför tillsyn veckovis medan besiktningar sker ett par gånger per år, beroende på lekplatsens allmänna skick (Uppsala kommun 2024). Därutöver är kommunen transparent beträffande svårigheterna med att skapa och upprätthålla barnvänliga utomhusmiljöer med goda förutsättningar för lek, sport, sociala möten och rörelse. De skriver att det på grund av förtätning och "otydliga lagar" är en utmaning att tillhandahålla sådana miljöer (Uppsala kommun 2019). Däremot visar Uppsala kommun att de värdesätter lek och plats för utomhuslek genom att skriva att "Barns tillgång till naturliga eller fritt utformade platser är essentiellt och de offentliga lekmiljöerna har en allt viktigare funktion i att locka till möten och utevistelse." (Uppsala kommun 2019:15). För att garantera att Uppsala kommuns lekmiljöer tillgodoser barns behov av varierad lek har tre styrdokument tagit fram; "Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun", "Handlingsplan för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun" och "Vägledning för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun". Det första styrdokumentet "Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun" visar kommunens lekplatsambitioner utöver det som lagstiftningen kräver. Dokumentet innehåller också anvisningar för hur Uppsala kommun ska generera höga lekvärden och säkerställa att barnperspektivet ingår i planering, projektering och förvaltning. Dokumentet omprövas varje mandatperiod. "Handledning för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun", som är det andra styrdokumentet, kartlägger det befintliga lekplatsutbudet i kommunen. Därtill fungerar det som planeringsunderlag för investeringar i befintliga miljöer. Detta aktualiseras varje år. Det tredje styrdokumentet "Vägledning för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun" finns för att säkerställa lekplatsernas kvalitet samt att de uppnår de kommunala målen för lekmiljöer (Uppsala kommun 2019). Tidigare har målen om högt lekvärde, tillgänglighet, trygghet och säkerhet nämnts, men det finns fler målsättningar, däribland att lekplatserna ska "ha en god gestaltning" och "finnas nära". Ambitionen om god gestaltning handlar sedan om ett miljömässigt perspektiv, att lekmiljöer anläggs så att befintliga naturvärden tas tillvara. Målet "finnas nära" utgår från att lekmiljöerna ska vara belägna intill bostäder, vägar

och “lekstimulerande miljöer”, så att de har höga lekvärden och är lätta att ta sig till (Uppsala kommun 2024).

I allmänhet ska Uppsala kommuns styrdokument fungera som kollektiva ramverk för vilken kvalitet kommunen eftersträvar i planering, projektering, förvaltning och utveckling av lekmiljöer. Det ska vara ett stöd för att öka förekomsten av rika lekmiljöer. Det innebär bland annat att kommunalt förvaltade lekplatser ska vara inkluderande, hållbara och samspela med omgivningen (Uppsala kommun 2019).

6.2 Örebro kommuns arbete med lekplatser

I ett styrdokument till sin egen organisation skriver Örebro kommun (2017) att barns utveckling påverkas av deras möjligheter att leka fritt. Leken präglas följaktligen av barnens uppväxtmiljö. De skriver att lekplatser är “särskilda områden som avsatts för att stimulera och skapa förutsättningar för barns lek.” (Örebro kommun 2017:3). I dagsläget hävdar dock Örebro kommun att ett stort antal av de 170 kommunalt förvaltade lekplatserna har ett begränsat lekvärde då de endast innehåller standardiserad lekutrustning som gungor, klätterställningar och vippbrädor (ibid). Örebro kommun gör gällande att deras generella ambitioner för offentliga lekplatser är att “ge barn tillgång till spännande och stimulerande lekmiljöer”, “främja barns hälsa och utveckling” samt “skapa attraktiva mötesplatser för barn och vuxna” (Örebro kommun 2017:5). För att åstadkomma detta har kommunen i sitt styrdokument (2017) angivit riktlinjer som hjälpmedel för att öka variationen och lekvärdet på lekplatserna. En av de åtgärder som lyfts fram i dokumentet för att lekplatserna ska erbjuda mer lekvärde är ett fokusskifte från lekredskap till lekmiljöer för flera typer av lek. En annan är att tillföra och bevara grönska eftersom det enligt kommunen utgör de mest varierande och utvecklande lekmiljöerna. Örebro kommun anser att variation kan uppstå på lekplatser genom olika teman och unika inslag som stimulerar den fantasifulla leken. De skriver i styrdokumentet att egna namn som barn hittar på till en lekplats indikerar att lekplatsen har ett högt lekvärde. En annan inriktning som anges av styrdokumentet handlar om att omvandla några lekplatser till utflyktslekplatser som kan besökas av barn och vuxna från många delar av kommunen. Styrdokumentet består av riktlinjer för tillgänglighet och utformning. Dessa utgår från målen om att “ge barn tillgång till spännande och stimulerande lekmiljöer”, “främja barns hälsa och utveckling” och “skapa attraktiva mötesplatser för barn och vuxna” (Örebro kommun 2017:5). Enligt Örebro kommuns riktlinjer ska leklandskap, för en mångfald av lek, eftersträvas snarare än lekplatser, där ytorna är programmerade för särskild lek och därigenom erbjuder färre lekmöjligheter. Kommunen menar att leklandskap bildas då vegetation och topografiska skillnader integreras i lekmiljön. I övrigt

skriver de att lekplatser med fördel ska vara belägna intill förskolor, skolor och gång- och cykelvägar (Örebro kommun 2017).

Örebro kommuns parkenhet har under flera år samarbetat med personer från bland annat Sveriges lantbruksuniversitet och Örebro universitet i projektet "Den lekfulla staden". Detta med avsikten att bättre realisera barnkonventionens artiklar om lek (Örebro kommun 2025a). Under processen arbetade parkenheten bland annat med målen från kommunens styrdokument, och särskilt betydelsefullt ansågs målet om att främja barns hälsa och utveckling. Slutsatsen av projektet blev följande:

Om vi vill att våra barn ska utvecklas till välmående och kompetenta individer så måste vi ge dem mycket tid för att leka och så rika och stimulerande lekmiljöer som vi bara kan. Rika lekmiljöer skapar förutsättningar för många olika sorters lek, som fantasilek, rollek, sensomotorisk lek, utforskande lek, fysisk lek, riskfylld lek, regellek och skapande lek.

(Örebro kommun 2025a:3)

För att förverkliga ambitionen om rika leklandskap har parkenheten i Örebro kommun inspirerats av Berlin, London, Köpenhamn och flera svenska städer. Man har också läst på om och observerat lek för att förstå innebörden av lekvärde (Örebro kommun 2025a). I enlighet med Uppsala kommun menar Örebro kommun att leken är föränderlig och att lekmiljön därför behöver vara anpassningsbar, så den kan formas och förändras i takt med barnen och leken. Örebro kommun har efter "Den lekfulla staden" anpassat sin planering och byggnation så att mycket gestaltning sker på plats, parallellt med lekplatsanläggandet. Enligt kommunen har det möjliggjort bättre beslut om topografi och skala samt att ursprungliga material har återbrukats i större omfattning (Örebro kommun 2025a).

Gällande säkerhet skriver Örebro kommun på sin webbplats (2016) mycket lite om lagar och standarder, annat än att lekplatser och lekutrustning uppfyller de säkerhetskrav som anges av PBL och PSL. Därutöver framhålls kritik mot de europeiska standarderna. Kommunen refererar till argumenten om att de europeiska standarderna tenderar att övertolkas och att rädslan för att barn ska skada sig har resulterat i lekplatser där säkerhetsaspekter dominerar över förutsättningarna för stimulerande och utvecklande lek (Örebro kommun 2017). Enligt Örebro kommun (2017) krävs det endast att lekplatserna är "tillräckligt säkra". Det innebär att säkerhetsarbetet begränsas till att förebygga livshotande eller permanenta skador, samt risker som barnen själva inte uppfattar. Kommunen antyder att skador som skrubbsår eller en bruten arm inte är av sådan karaktär att de tillhör dessa risker. De fortsätter genom att konstatera att säkerhet måste

balanseras mot barns behov av utmaningar. I “tillräckligt säkra” miljöer skriver Örebro kommun att barn kan utveckla sin egen riskbedömningsförmåga “vilket är en mycket viktig säkerhetsfråga ur ett långsiktigt perspektiv” (Örebro kommun 2017:14). För upprätthålla säkerheten på de kommunala lekplatserna genomför Örebro kommun på samma sätt som Uppsala kommun, enklare kontroller varje vecka och omfattande besiktningar utifrån de europeiska standarderna en gång per år (Örebro kommun 2016).

6.3 Studieobjekt 1: Sara Lisas parks lekplats

Fältbesöket genomfördes onsdagen den 4 februari 2026 och varade i 2 timmar. Mitt första intryck av Sara Lisas parks lekplats var att den var stor, plan och öppen. Det är också en lekplats som är omgiven av blandskog på alla sidor (se Figur 3). Under besöket hördes ständigt ljudet av hackspettar och fågelkvitter från skogen. Det fanns stundtals också mänsklig närvaro i form av personer med hund, gästavar eller barnvagn samt en pojke som spelade fotboll. Sara Lisas parks lekplats gränsar till gång- och cykelvägar, Sävjas idrottsplats, bostäder och Sävjaskolan på 200 meters avstånd. Lekplatsen bedöms vara en KFC-lekplats eftersom ytan domineras av standardiserade lekredskap och marken täcks av gummimatta samt konstgräs (se Figur 4). Redskapen utgörs bland annat av en “kompisgunga”, två karuseller, en vippbräda och ett klätternät (se Figur 5). Därutöver finns en omgärdad bollplan, en rutschkana och tillgänglighetsanpassade gungor (se Figur 6). Sittplatser med och utan bord fanns intill lekredskapen. De utan bord stod vinkelade mot lekytorna medan de med bord hade placerats enskilt med tillgång till grill (se Figur 7).

Figur 3. Blandskog runt Sara Lisas parks lekplats. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 4. Konstgräs på en av Sara Lisas parks lekplats läktare. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 5. Flera av Sara Lisas parks lekplats redskap, med en karusell i framkant samt vippbräda och läktare bakom. Till höger syns lekplatsens kompisgunga. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 6. En av de tillgänglighetsanpassade gungorna sedd ur en kikare på en av lekplatsens läktare. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 7. Sittplatser med bord i en avskild del av Sara Lisas parks lekplats. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Trots att Sara Lisas parks lekplats omgavs av mycket natur återfanns varken lekbuskage, klätterträd, lösa material eller naturliga höjdskillnader i miljön. Topografiska skillnader fanns representerade genom anlagda kullar i gumminattan och runda läktare, på vilka man kan sitta, kana eller rulla från.

Som det redogjordes för under rubriken ”3.7 KFC-lekplats” i teoriavsnittet erbjuder KFC-kodade lekplatser ofta goda förutsättningar för motorisk lek, som att springa, hoppa, balansera och kana. Detta stämmer även på Sara Lisas parks lekplats då en bred spridning av lekredskap medfört vida avstånd för barn att röra sig på.

Enligt min bedömning av ALM:s kriterier för lek- och säkerhetskvaliteter uppnår Sara Lisas parks lekplats totalpoängen 8,75. Över lag gavs maximal poäng på de kriterier som berörde säkerhet och geografisk kontext. Förekomsten av gumminatta samt tillgänglighetsanpassade gungor och karuseller genererade också maximal poäng på tillgänglighetsapsekten. Generellt fanns en avsaknad av lösa material samt rumsskapande element som vegetation och topografi.

6.4 Studieobjekt 2: Hjalmarviksparken

Hjalmarviksparken besöktes tisdagen den 10 februari 2026 och fältobservationen pågick i 2,5 timmar. Det var en stor lekplats med inslag av skog, en strand, lekbuskage och en fotbollsplan bland annat. På lekplatsen, som är en lekotop var naturen ständigt närvarande i materialval, skulpturer och andelen bevarad och insådd växtlighet. I Hjalmarviksparken förekom mestadels mångfunktionella element, som stenar, stockar och djurskulpturer i trä. Däremot fanns också prefabricerade lekredskap som gungor (se Figur 8), en rutschkana och en roterande vippbräda. Många av lekplatsens inslag var unika och platsbyggda. Det gällde till exempel ett par träbåtar vid lekplatsens strand, ett lekkök (se Figur 9) och jättelika ekollon som hängts upp och placerats under en ek (se Figur 10).

Figur 8. Gungor omgivna av växtlighet i Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 9. Ett platsbyggt lekkök i Hjalmarviksparkens skogsområde. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Att naturkaraktärer och stora topografiska skillnader fanns representerade i olika områden bidrog till rumslighet. Topografiskt varierade platsen från plan mark till kullar i höjder om ungefär 0,5 till 3 meter (se Figur 11). Det ekologiska arbetssättet återfanns sedan i en del med insektshotell (se Figur 12). Därutöver kan man hävda att mängden lekbuskage har en ekologisk funktion eftersom de inte bara uppskattas av barn, utan även av fåglar, som kan gömma sig bland grenarna. Fågelkvitter hördes under hela besöket.

Figur 10. Träkollon upphängda i en av lekplatsens ekar. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 11. En uppskalad stol varifrån stubbar, lekplatsens kompisgunga och exempel på topografisk variation syns. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Figur 12. Insektshotell i Hjalmarviksparken. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Hjalmarviksparken är belägen i utkanten av Örebro. Den ligger precis invid två förskolor och ett nybyggt område med villor, lägenheter och radhus (se Figur 13). Ett nätverk av cykel- och gångvägar finns i nära anslutning till parken, medan den enda större bilvägen, Hjalmarvägen ligger på ungefär en kilometers avstånd. Däremot kunde vägen ses från delar av lekplatsen. Försättningsvis var ljudet av lekande barn från Fiskgjuten förskola, som ligger mitt emot Hjalmarviksparken, ständigt närvarande under vistelsen. I övrigt antydde fotspår i snön, kojbyggen och ett par familjer som var på lekplatsen, att den används. Även i Hjalmarviksparken fanns enskilda sittplatser och sittplatser med bord och grill intill.

Figur 13. Det nybyggda området sett från lekplatsen. Fotograf: Nathalie Fondelius.

Utifrån ALM:s kriterier för lek-och säkerhetsvärden ges Hjalmarviksparken 17,25 poäng. Jag uppskattade maximal poäng för Hjalmarviksparken på majoriteten av kriterierna. Däremot värderades “Tillgänglighet”, “Placering och omgivning” samt “Information på lekredskap” något lägre. Den tydligaste bristen vid observationstillfället var tillgänglighetsaspekten på lekplatsen. Eftersom det är en naturlig lekplats fanns det få färger och kontraster för synskadade personer. Den topografiska variationen, höga kanter och att många av lekredskapen inte var anpassade för rörelsehindrade personer bidrog också. De lekelement som var mest lämpade för rörelsehindrade barn ansågs vara lekköket och ett trädräck (se Figur 14). På grund av lekplatsens något avskilda placering i Örebro och utsikten över Hjalmarvägen tilldelas Hjalmarviksparken inte full poäng för “Placering och omgivning”. Liksom Sara Lisas parks lekplats återfanns inte mer än företagsnamn på de flesta prefabricerade lekredskapen. Undantaget var ett redskap med företagets namn, telefonnummer, URL och artikelnummer.

Figur 14. Ett möblerat trädäck omgärdat av grenar. Fotograf: Nathalie Fondelius.

6.5 Sammanfattning

Resultaten av dokumentstudien visar att både Uppsala kommun och Örebro kommun i sina styrdokument betonar vikten av att utforma lekplatser som skapar förutsättningar för ett brett spektrum av lek. Kommunerna anser också att lekplatser bör vara inkluderande, utvecklande och attraktiva för såväl barn som vuxna. De framhåller att leken är föränderlig och att platser för lek behöver följa samma mönster. Likaså eftersträvar Uppsala och Örebro kommun att erbjuda säkra men utmanande lekplatser som samspelar med omgivningen.

Med avseende på säkerhet uttrycker sig kommunerna lika. Båda skriver att de följer svensk lagstiftning för säkerhet (PBL och PSL), och därigenom de europeiska standarderna för hur lagkraven ska uppfyllas. Dock riktar Örebro mer kritik mot de europeiska standarderna. Uppsala kommun nämner lagstiftningen som en orsak till svårigheterna att erbjuda goda miljöer för lek, medan Örebro kommun skriver att de europeiska standarderna tenderar att övertolkas och att lekplatser endast behöver förebygga allvarliga skador samt risker som barnen inte uppfattar. För att bibehålla säkerheten på de kommunala lekplatserna genomför Uppsala och Örebro kommun kontroller varje vecka. Uppsala kommun gör omfattande besiktningar av sina lekplatser två gånger per år och Örebro en gång per år.

Styrdokument finns i Uppsala kommun och Örebro kommun för att förmedla de kommunala målsättningarna i arbetet med gestaltning, projektering och förvaltning. Några av ambitionerna som anges är bland annat att kommunalt förvaltade lekmiljöer ska vara inbjudande och utvecklande.

Fältstudien visar att Sara Lisas parks lekplats tilldelas 8,75 poäng och Hjalmarviksparken 17,25. Utifrån ALM ges Sara Lisas parks lekplats höga poäng i kriterierna "Tillgänglighet" och "Placering och omgivning" bland annat. Hjalmarviksparken ges full poäng i de kategorier som berör tillgången på växtlighet, topografi och lösa material. Med avseende på säkerhet får lekplatserna samma poäng. Detta eftersom båda lekplatserna exempelvis hade fallskydd, inte utsätter barnen för risken att fastna, krossas eller klämmas och tillhandahåller trygghet genom öppningar i lekredskapen som är tillräckligt stora för att vuxna (se fullständig poängsättning i Tabell 3).

Tabell 3. Poängsättning av Sara Lisas parks lekplats och Hjalmarviksparken. (Nathalie Fondelius).

			Sara Lisas parks lekplats	Hjalmarviksparken
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	0,25	1
		Vegetation	0	1
		Löst material	0	1
	Inkludering	Landskap	0	1
		Tillgänglighet	1	0,25
		Mötesplats	1	1
	Möjlighet till omvärldsforståelse	Tid och förändring	0	1
		Ekosystemtjänster och artrikedom	0	1
		Naturliga material	0	1
	Karakteristik	Rymlighet	1	1
		Rumslighet	0	1
		Variation	0	1
Lekmiljöns geografiska kontext	Platsens sammanhang	Tillgång och närhet	1	1
		Placering och omgivning	1	0,75
		Barns möjlighet till egna platser	0,25	1
Säker användning	Europastandarder	Fall och fallskydd	1	1
		Liten risk för att fastna, krossas och klämmas	1	1
		Information på lekredskap	0,25	0,25
		Allmän säkerhet	1	1
Summa			8,75	17,25

7. Diskussion och slutsats

Detta kapitel inleds med att arbetets två frågeställningar besvaras. Därefter diskuteras undersökningens metodologiska begränsningar. Slutligen presenteras slutsatsen av kandidatarbetet.

7.1 Vilket förhållningssätt har Uppsala respektive Örebro kommun till PBL och PSL?

Lekplatser har under lång tid gestaltats utifrån ett trygghetsperspektiv (Jansson et al. 2016; Ball et al. 2019), och sedan införandet av PBL har det rått större osäkerhet kring lekplatsförvaltares ansvar för att tillfredsställa barns behov av stimulerande lekmiljöer (Jansson et al. 2016).

Denna studie indikerar att både Uppsala kommun och Örebro kommun följer kraven som anges av PBL och PSL (Örebro kommun 2016; Uppsala kommun 2024). Däremot verkar Uppsala kommun i större utsträckning än Örebro kommun ha låtit sig begränsas av kraven i PBL och PSL. Detta baserat på att Uppsala kommun skriver att "otydlig lagstiftning" har begränsat deras möjligheter att tillhandahålla platser för lek, sport, sociala möten och rörelse (Uppsala kommun 2019). Örebro kommun å sin sida förhåller sig mer kritiskt till de europeiska standarderna som bedömningsunderlag för PBL och PSL. De skriver att det är vanligt att de europeiska standarderna för lekplatssäkerhet övertolkas, vilket leder till lekplatser där säkerhet prioriteras på bekostnad av förutsättningarna för stimulerande och utvecklande lek (Örebro kommun 2017).

Både Uppsala och Örebro kommun betonar vikten av att erbjuda lekplatser där trygghet och utmaning balanseras (Örebro kommun 2017; Uppsala kommun 2024). Dock tyder resultatet från dokumentstudien på att Uppsala kommun förespråkar konceptet "säkra utmaningar" (Moore et al. 1992), medan Örebro kommun (2017) skriver om lekplatser som är "tillräckligt säkra". Å andra sidan specificerar inte Uppsala kommun vad de avser med säkerhet. Definitionen att lekmiljöer "ska utformas och förvaltas så att de är säkra men ändå innehålla utmaningar" (Uppsala kommun 2019:21) upplevs vag. Trots detta kan man utifrån Örebro kommuns förespråkare om "tillräckligt säkra" lekmiljöer hävda att Örebro kommun har ett mer pragmatiskt förhållningssätt till trygghet än Uppsala kommun.

Arbetet med säkerhet återspeglas också i kommunernas besiktningstäthet - Uppsala kommun genomför omfattande besiktningar av sina lekplatser två gånger

per år, och Örebro en gång per år (Örebro kommun 2016; Uppsala kommun 2024). Detta kan antyda att Uppsala kommun tillämpar ett mer trygghetsfokuserat arbetssätt än Örebro kommun.

Därtill visar resultaten från undersökningen att Örebro kommun har jobbat mer aktivt med kunskapsinsamling för att gestalta lekmiljöer som är spännande och utmanande. Ett par exempel är att de har utarbetat idén om lekotoper och genom projektet “Den lekfulla staden” undersökt hur lekplatser kan utformas för att främja barns hälsa och utveckling (Boverket 2022; Örebro kommun 2025a).

I övrigt visar resultaten från dokumentstudien på flera likheter mellan Uppsala och Örebro kommun. Många svenska kommuner har enligt Jansson och Klintborg Ahlklo (2016) investerat i få men stora lekplatser. Detta tycks även gälla Uppsala och Örebro kommun, som båda beskriver att de arbetar för att erbjuda fler utflyktslekplatser (Örebro kommun 2017; Uppsala kommun 2019). Baserat på dokumentstudien tycks Örebro och Uppsala kommuns övergripande målsättningar även stämma överens. Uppsala kommun (2024) menar till exempel med målet “locka till utevistelse” att deras lekplatser ska vara utmanande och inbjudande. Örebro kommun (2017) formulerar detta som att de vill “ge barn tillgång till spännande och stimulerande lekmiljöer”.

7.2 Vilka skillnader finns det mellan KFC-lekplatser och lekotoper med avseende på lekvärde och säkerhet?

Av fältstudien framgår att Hjalmarviksparken har högre lekvärden än Sara Lisas parks lekplats. Detta ger stöd till tidigare forskning. Till exempel menar Hyder (2004) att lekvärde kan bedömas utifrån hur mycket barns emotionella, sociala, fysiska och intellektuella behov tillgodoses på platsen. Det genom möjligheterna att utföra konstruktiv lek, funktionell lek, fantasifull lek, social lek och regellek (Moyles 1989). Under fältobservationen av Hjalmarviksparken noterades flera karaktärer och element som kan innebära emotionell, social, fysisk och intellektuell stimulans för barn. Bland annat fanns det i lekplatsens skogsområde tillgång till löst material som kan användas till kojor, regellek och rollek. Att konstruera kojor utmanar barnen intellektuellt då de till exempel funderar över hur kojor kan göras stabil och tät. Kojbyggandet fyller också en social och emotionell funktion vid de tillfällena barnen behöver samarbeta och fatta gemensamma beslut. I skogen utmanas barnen dessutom fysiskt genom möjligheten att balansera på stockar och anlagda broar. På samma sätt kan barn utföra fysiskt krävande lek på platser där det fanns standardiserade lekredskap och kullar. Vid fältbesöket på

Sara Lisas parks lekplats framträdde den fysiska leken mest. Platsen dominerades av prefabricerade lekredskap, separerade från omgivande vegetation. Platsbyggda element som kan uppmuntra till fantasifull lek saknades helt. Å andra sidan var lekplatsen stor och öppen, vilket skapar förutsättningar för barn att utöva regellekar. Detta erbjuds också av Hjalmarviksparken, som kombinerar stora och öppna ytor med små, slutna rum. Skillnaden är att Hjalmarviksparken hade många unika träskulpturer och platsbyggda element som kan väcka fantasin. Sammantaget ligger studien i linje med påståendet om att lekotoper har det högsta lekvärdet eftersom de erbjuder en större mångfald av aktiviteter (Woolley & Lowe 2013).

Baserat på Sansteter Hansens (2007a) sex kategorier för riskfylld lek tillhandahåller Hjalmarviksparken mer riskfylld lek än Sara Lisas parks lekplats. I Hjalmarviksparken kan barnen i större utsträckning exponeras för höga höjder genom att bestiga kullar, hoppa från stora stenar och klättra upp i träd. De kan dessutom närma sig farliga element som vatten på lekplatsens strand, eller eld vid grillplatsen. På Sara Lisas parkslekplats kan barnen uppleva höga höjder genom att klättra upp i lekplatsens klätternät eller på de runda läktarna. Å andra sidan begränsas riskerna av gummiasfalten som finns under och runt klätternätet och läktarna. I likhet med Hjalmarviksparken kan barnen närma sig eld under förutsättningen att grillen används. Behovet av att utsättas för höga hastigheter tillfredsställs på båda lekplatserna av gungor och rutschkanor.

Utifrån de säkerhetskriterier som angivits i ALM är lekotoper och KFC-lekplatser lika säkra. Varken på Sara Lisas parks lekplats eller Hjalmarviksparken noterades risker för barn att krossas, klämmas eller fastna. Det fanns även fallskydd under alla redskap med en fri fallhöjd på över 0,6 meter. På Sara Lisas parks lekplats var fallskyddet gummimattor och på Hjalmarviksparken var det bark eller grus. Varken på Sara Lisas parks lekplats eller Hjalmarviksparken var lekredskapen ordentligt märkta med information om lekredskapstillverkarna. Detta är en brist enligt den första delen av den europeiska standarden för lekredskap och ytbeläggning, då standarden anger att redskap ska vara märkta synligt med "tillverkarens eller auktoriserat ombuds namn och adress", beteckning och tillverkningsår och Europastandardens nummer och datum, det vill säga SS-EN 1176:2017 (SIS 2023).

7.3 Metoddiskussion

Dokumentstudier kan problematiseras med hänsyn till källkritik. Politiska dokument är exempel på material som kan produceras av annat syfte än forskning. Ofullständiga dokument, som endast adresserar delar av ett ämne, kan exempelvis

vara avsiktligt tillrättlagda. Bowen (2009) menar att dokument inte bör betraktas som kompletta sanningar utan att läsaren överväger utgivarens avsikt. För att dokumentstudien skulle resultera i en saklig och trovärdig empiri krävdes det att jag analyserade dokumentens äkthet, noggrannhet, representativitet och relevans (Bowen 2009). Men det finns givetvis en risk att jag inte har varit tillräckligt noggrann, och därigenom angivit missvisande information.

Fältstudien riskerar att vara mindre precis till följd av att endast två lekplatstyper, en av vardera undersöktes. Det är svårt att hävda arbetets validitet med den begränsade representationen av KFC-lekplatser och lekotoper. Dessutom kan antalet observationstillfällen ha haft en inverkan. Enligt Girot (1999) är ett av stegen inom fältarbete att återkommande besöka, integrera och studera observationsplatsen. Fler besök hade därigenom kunnat bidra till mer djupgående och detaljerade analyser. En annan potentiell brist med metoden var tillämpandet av ALM. Kommuner och tjänstepersoner som har använt verktyget uppfattade det som särskilt användbart i grupp medan bedömningarna i det här arbetet har gjorts av en person, utifrån mina erfarenheter, kompetenser och åsikter. Det är möjligt att resultatet hade blivit ett annat om fler personer med olika disciplinära bakgrunder hade medverkat i studien. Det är även möjligt att lekplatserna hade uppvisat skillnader i säkerhetsvärde om fler aspekter från Europastandarden för lekredskap och ytbeläggningar, SS-EN 1176 hade inkluderats i ALM.

Ett förslag till vidare undersökning är att jämföra förhållningssättet till PBL och PSL hos stora eller små kommuner. Det hade också varit av intresse att jämföra attityderna hos en stor respektive en liten kommun. Ett annat förslag för framtida undersökningar är att samla empiriskt material från intervjuer med lekplatsförvaltare. Detta för att mer konkret kartlägga begränsningar beträffande PBL och PSL. Undersökningen kan även utgå från att observera hur länge och på vilket sätt barn leker på lekotoper respektive KFC-lekplatser. Slutligen kan ett framtida arbete inkludera analyser av fler eller andra typer av lekplatser, som exempelvis utflyktslekplatser. Det för att representera en större mångfald av kvaliteter.

7.4 Slutsats

Slutsatsen av dokumentstudien är att Örebro kommun och Uppsala kommun har samma förhållningssätt till PBL och PSL. Däremot riktar Örebro kommun mer kritik mot kraven som ingår i lagstiftningen. Resultatet kan också innebära att organisationen för Örebro kommun är mer tillåtande för risker än Uppsala kommun.

Vidare bekräftar analysen att lekotoper har större lekvärden än KFC-lekplatser. Samtidigt verkar KFC-lekplatser inte vara säkrare än lekotoper eftersom de i underökningen gavs samma poäng i kategorin om säkerhet. Men den kanske viktigaste lärdomen av studien är att det kan vara utmanande att skapa lekplatser som både är trygga och spännande. Det kan handla om ekonomiska begränsningar och potentiellt tolkningar av lagar och riktlinjer om man ser till andra kommuner eller aktörer.

Referenser

Tryckta källor:

- Atkinson, P.A. & Coffey, A. (1997). Analysing documentary realities. I: Silverman, D. (red.) *Qualitative research: Theory, method and practice*. Sage Publications. 45–62.
- Ball, D.J., Brussoni, M., Gill, T.R., Harbottle, H. & Spiegel, B. (2019). Avoiding a dystopian future for children's play. *International Journal of Play*. 8 (1), 3–10.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21594937.2019.1582844>
- Barbour, C.A. (1999). The impact of playground design on the play behaviors of children with differing levels of physical competence. *Early Childhood Research Quarterly*. 14 (1), 75–98.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0885200699800076>
- Boverket (2025a). *Barnkonventionen och fysisk planering*. [Broschyr]. Boverket.
<https://www.boverket.se/contentassets/1fe114b028384226af6a7e2ea1b31f96/barnkonventionen-och-fysisk-planering.pdf> [2026-02-01]
- Bowen, G.A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*. 9 (2), 27–40.
https://www.researchgate.net/publication/240807798_Document_Analysis_as_a_Qualitative_Research_Method
- Bucht, E. (1997). *Public Parks in Sweden 1860–1960: The Planning and Design Discourse*. Diss. Sveriges lantbruksuniversitet.
- Carson, V. et al. (2017). Systematic review of the relationships between physical activity and health indicators in the early years (0–4 years). *BMC Public Health*. 17 (854). 33–63.
- Chawla, L. (2015). Benefits of Nature Contact for Children. *Journal of Planning Literature*. 30 (4). 433–452.
<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0885412215595441>
- Children's Play Council. (2002). *More Than Swings and Roundabouts: Planning for Outdoor Play*. 2 uppl., National Children's Bureau.
- Children's Play Council. (2004). *Children's Play Council policy positions: Risk and challenge in children's play*. National Children's Bureau.
- Dempsey, J.D. & Frost, J.L. (1993). Play environments in early childhood education. I: Spodek, B. (red.) *Handbook of research on the education of young children*. Macmillan. 306–321.
- Dyment, E.J. & Bell, C.A. (2008). 'Our garden is colour blind, inclusive and warm': reflections on green school grounds and social inclusion. *International Journal of Inclusive Education*. 12 (2), 169–183.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603110600855671>

- Fekete, A. & van den Toorn, M. (2021). Teaching Fieldwork in Landscape Architecture in European Context; Some Backgrounds and Organisation. *Land*. 10 (237), 1–33. https://www.researchgate.net/publication/349803909_Teaching_Fieldwork_in_Landscape_Architecture_in_European_Context_Some_Backgrounds_and_Organisation
- Funck, E.K. & Karlsson, T.S. (2021). *Handbok för systematiska litteratur- och dokumentstudier inom samhällsvetenskapen*. (Nr. 158). Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/server/api/core/bitstreams/d055810f-be21-4913-966f-996c9f560c3a/content>
- Gallahue, D. L. (1993). Motor development and movement skill acquisition in early childhood education. I: Spodek, B. (red.) *Handbook of research on the education of young children*. Macmillan. 24–41.
- Girot, C. (1999). Four trace concepts in landscape architecture. I: Corner, J. (red.) *Recovering Landscape: Essays in Contemporary Landscape Architecture*. Princeton Architectural Press. 59–68.
- Goodway, J.D., Ozman, J.C & Gallahue, D.L. (2019). Understanding Motor Development: *Infants, Children, Adolescents, Adults*. 8 uppl., Jones & Bartlett Learning.
- Greenfield, C. (2003). Outdoor play: The case for risks and challenges in children's learning and development. *Safekids News*. 21 (5).
- Hüttenmoser, M. (1995). Children and Their Living Surroundings: Empirical Investigations into the Significance of Living Surroundings for the Everyday Life and Development of Children. *Children's Environments*. 12 (4), 403–413. <https://www.jstor.org/stable/41514991?seq=1>
- Hyder, T. (2004). *War, Conflict and Play*. 1 uppl., Open University Press.
- Jansson, M. & Persson, B. (2010). Playground planning and management: An evaluation of standard-influenced provision through user needs. *Urban Forestry & Urban Greening*. 9 (1), 33–42. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866709000673>
- Jansson, M., Bucht, E. & Bodelius, S. (2016). Fri lek och fasta normer - om lekplatsernas reglering. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (red.) *Plats för lek: Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk byggtjänst. 72–93.
- Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (2016). Introduktion. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (red.) *Plats för lek: Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk byggtjänst. 6–13.
- Jansson, M. & Schneider, J (2023). *Hur står det till med Sveriges lekplatser?* [Faktablad]. Movium Fakta, Sveriges lantbruksuniversitet. <https://movium.slu.se/media/n5wl4dxs/movium-fakta-2-2023.pdf> [2026-01-21]
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. *Journal of Environmental Psychology*. 15, 169–182. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0272494495900012>

- Lavrysen, A., Bertrands, E., Leyssen, L., Smets, L., Vanderdspikken, A. & De Graef, P. (2015). Risky-play at school. Facilitating risk perception and competence in young children. *European Early Childhood Education Research Journal*. 25 (1), 89–105. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/1350293X.2015.1102412?needAccess=true>
- Litte, H. & Wyver, S. (2008). Outdoor Play: Does Avoiding the Risks Reduce the Benefits? *Australasian Journal of Early Childhood*. 33 (2), 33–40. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/183693910803300206>
- Manni, A., Annerbäck, J., Löfgren, H., Mårtensson, F. & Fröberg, A. (2024). Places, spaces and encounters with nature – socio-material discourses in Swedish preschools. *International Journal of Early Years Education*. 33 (3), 545–563. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09669760.2024.2307361?needAccess=true>
- Mårtensson, F., Litsmark, A., Wiström, B. & Hedblom, M. (2022). *Lekotoper – platser där både barn och natur trivs*. [Faktablad]. Movium Fakta, Sveriges lantbruksuniversitet. <https://movium.slu.se/media/au4pjr42/movium-fakta-3-2022.pdf> [2026-03-05]
- Moore, R.C., Goltsman, S.M. & Iacofano, D.S. (1992). *Play for All Guidelines: Planning, Designing and Management of Outdoor Play Settings for All Children*. 2 uppl., MIG Communications.
- Moyles, J.R. (1989). *Just Playing?: The Role and Status of Play in Early Childhood Education*. 1 uppl., Open University Press.
- Norén-Björn, E. (2016). Barn väljer med sina fötter - observera och testa leken. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (red.) *Plats för lek: Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk byggtjänst. 14–33.
- Pellegrini, A.D. & Björklund, D.F. (2004). The ontogeny and phylogeny of children's object and fantasy play. *Human Nature*. 15 (1), 23–43. https://www.researchgate.net/publication/226441105_The_ontogeny_and_phylogeny_of_children's_object_and_fantasy_play
- Poest, C.A., Williams, J.R., Witt, D.D. & Atwood, M.E. (1990). Challenge Me To Move: Large Muscle Development in Young Children. *Young Children*. 45 (5), 4–10. <https://openlab.bmcc.cuny.edu/ece-110-lecture/wp-content/uploads/sites/98/2019/11/Poest-et-al-1990-1.pdf>
- Quay, J. & Seaman, J. (2013). *John Dewey and Education Outdoors: Making Sense of the 'Educational Situation' through more than a Century of Progressive Reforms*. Sense Publishers.
- Rasmusson, B. (1998). *Stadsbarndom: Om barns vardag i en modern förort*. Diss. Lunds universitet. <https://portal.research.lu.se/sv/publications/stadsbarndom-om-barns-vardag-i-en-modern-f%C3%B6rort/>
- Rivkin, M.S. (1995). *The Great Outdoors: Restoring Children's Right to Play Outside*. National Association for the Education of Young Children.

- Sandsøter Hansen, E. B. (2007a). Categorizing risky play: How can we identify risk-taking in children's play? *European Early Childhood Education Research Journal*. 15 (2), 237–252.
https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13502930701321733?src=getft&utm_source=clarivate&getft_integrator=clarivate
- Sandsøter Hansen, E.B. (2007b). Risky Play Among Four and Five Year-old Children in Preschool. I: O'Brien S., Cassidy P. & Shonfeld H. (red.) *Vision into practice: Making quality a reality in the lives of young children*. Centre for Early Childhood Development and Education. 248–256.
- Sandsøter Hansen, E.B. (2009). Characteristics of risky play. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. 9 (1). 3–21.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14729670802702762>
- Sandsøter Hansen, E.B. & Kennair Ottesen, L.E. (2011). Children's Risky Play from an Evolutionary Perspective: The Anti-Phobic Effects of Thrilling Experiences. *Evolutionary Psychology*. 9 (2), 257–284.
<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/147470491100900212>
- Sandsøter Hansen, E.B. (2012). Restrictive Safety or Unsafe Freedom? Norwegian ECEC Practitioners' Perceptions and Practices Concerning Children's Risky Play. *Child Care in Practice*. 18. 83–101.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13575279.2011.621889>
- Sargisson, J.R. & McLean, G.I. (2012). Children's Use of Nature in New Zealand Playgrounds. *Children, Youth and Environments*. 22 (2), 144–163.
<https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.22.2.0144?seq=1>
- Stephenson, A. (2003). Physical risk-taking: Dangerous or endangered? *Early Years*. 23 (1), 35–43.
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/0957514032000045573?needAccess=true>
- Svensk ordbok (2026). *lekplats*.
<https://svenska.se/?q=Lekplats&id=227944&homografNr=&highlightLabel=&exactMatch=true&activeTab=so> [2026-03-03]
- Söderström, M., Boldemann, C., Sahlin, U., Mårtensson, F. Raustorp, A. & Blennow, M. (2013). The quality of the outdoor environment influences children's health – a cross-sectional study of preschools. *Acta Paediatrica*. 83–91.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/apa.12047>
- UNICEF (2024b). *Barnkonventionen - kort version* [Broschyr]. UNICEF.
https://assets.ctfassets.net/gl8rzq2xcs2o/7jT5KIznUL4smeYLnmm2as/9617d7a72c3a4980d5a9df28e7455e87/UNICEF_Barnkonventionen_kortversion_2024.pdf
 [2026-01-26]

- Veldman, S., Paw. M. & Altenburg, T. (2021). Physical activity and prospective associations with indicators of health and development in children aged <5 years: a systematic review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 18 (6). 1–11. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12966-020-01072-w>
- Wilhjelm, H. (2002). *Barn og omgivelser - virklighet med flere fortolkninger*. Diss. Oslo School of Architecture and Design.
- Woolley, H. (2007). Where do the children play? How policies can influence practice. *White Rose Research Online*. 160 (2), 89–95. <https://eprints.whiterose.ac.uk/id/eprint/94596/1/Woolley%202007%20%20%20Where%20do%20the%20children%20play%20FINAL.pdf>
- Woolley, H. (2008). Watch this space! Designing for children's play in public open spaces. *White Rose Research Online*. 2 (2), 495–512. <https://eprints.whiterose.ac.uk/id/eprint/94591/1/Woolley%202008%20%20%20Watch%20this%20Space%20Geography%20Compass%20with%20Publication%20reference.pdf>
- Woolley, H. & Lowe, A. (2013). Exploring the Relationship between Design Approach and Play Value of Outdoor Play Spaces. *Landscape Research*. 38 (1), 53–74. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/01426397.2011.640432?needAccess=true>
- Wyver, S.R. & Spence, S.H. (1999). Play and Divergent Problem Solving: Evidence Supporting a Reciprocal Relationship. *Early Education and Development*. 10 (4), 419–444. https://sci-hub.red/10.1207/s15566935eed1004_1
- Yin, R.K. (1994). *Case study research: Design and methods*. 2 uppl., Sage Publications.
- Zeece Davey, P. & Graul, S.K. (1993). Grounds for Play: Sound, Safe, and Sensational. *Day Care And Early Education*. 20 (4), 23–27. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01617784>
- Ärlemalm, H., A. Sandberg, J. Brodin, B. Davidsson, P. Lindstrand, T. Vuorinen & R. Karlsson. (2008). *Miljöer för lek, lärande och samspel*. 1. uppl., Studentlitteratur.
- Örebro kommun (2025a). *Den lekfulla staden: Örebros utvecklingsarbete med lekmiljöer*. [Broschyr]. Örebro kommun. <https://www.orebro.se/download/18.1be00c811993212196361d/1757581101992/Den%20lekfulla%20staden.pdf> [2026-01-30]

Otryckta källor:

- Beckman, M. (2018). *Lek på riktigt - Om att sluta bygga lekplatser och börja skapa rikare lekmiljöer*. Örebro kommun. <https://www.orebro.se/download/18.5343a44a16a31b1864f2904/1557410812963/Lek%20p%C3%A5%20riktigt.pdf>

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG (EUT L 135, 23.5.2023) <https://eur-lex.europa.eu/SV/legal-content/summary/general-product-safety-regulation-2023.html>
- Rasmusson, B. (2003). *Ett nytt paradig i synen på barn och barndom: Innebörd, genomslag och konsekvenser i samhällsplaneringen.* (2001:05). Barnsäkerhetsdelegationen.
- SFS 2004:451. *Produktsäkerhetslag.*
- SFS 2010:900. *Plan- och bygglag.*
- SIS (2017). *Lekredskap och ytbeläggning – Del 3: Rutschbanor – Kompletterande säkerhetskrav och Provningsmetoder (SS-EN 1176–3:2017).* Svenska institutet för standarder.
- SIS (2019). *Lekredskap och ytbeläggning - Del 2: Gungor - Kompletterande säkerhetskrav och provningsmetoder (SS-EN 1176–2:2017+AC:2019).* Svenska institutet för standarder.
- SIS (2023). *Lekredskap och ytbeläggning – Del 1: Allmänna säkerhetskrav och provningsmetoder (SS-EN 1176–1:2017+AI:2024).* Svenska institutet för standarder.
- Statens planverk (1975). *Svensk byggnorm.* 3 uppl. (Statens planverks författningssamling 1978/SBN 1975).
- Uppsala kommun (2019). *Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun.* (Diarienummer GSN-2019-1054). Uppsala kommun. <https://www.uppsala.se/contentassets/3422bde4df024a758a8b12f9cc234547/riktlinje-for-lekmiljoer-pa-allman-plats-i-uppsala-kommun.pdf> [2026-01-30]
- Uppsala kommun (2023). *Plan för Uppsalas parker.* (Diarienummer GSN-2023-00865). Uppsala kommun. <https://www.uppsala.se/contentassets/4a80bba9f3af4996861b1b6971f33eeb/plan-for-uppsalas-parker.pdf> [2026-01-30]
- Uppsala kommun (2025b). *Mål och budget 2026 med plan för 2027–2028.* (Diarienummer KSN-2024-03004). Uppsala kommun. <https://www.uppsala.se/contentassets/99cda9d508ed4a7ea8b9bfaa8d878b80/mal-och-budget-2026-med-plan-for-2027-2028.pdf> [2026-03-04]
- Örebro kommun (2017). *Riktlinjer för Örebro kommuns lekplatser.* (Diarienummer Sam 343/2014). Örebro kommun. <https://www.orebro.se/download/18.5343a44a16a31b1864f27bb/1557387286219/Riktlinjer%20f%C3%B6r%20%C3%96rebro%20kommuns%20lekplatser.pdf> [2026-02-22]
- Örebro kommun (2025b). *Verksamhetsplan med budget 2026.* (Diarienummer Moe 2025:739). Örebro kommun. <https://www.orebro.se/download/18.2b7fd6bd19afcb7a5c1c07/1765799494402/M>

[arkplanerings-
%20och%20exploateringsn%C3%A4mndens%20verksamhetsplan%20med%20budget%202026.pdf](#) [2026-03-04]

Elektroniska källor:

- Boverket (2022). *Lekotoper – en ny typ av leklandskap*.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/halsa-forst/lek-och-rorelse/lekotoper/> [2026-02-19]
- Boverket (2025b). *Krav på lekplatser*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/exempel-pa-tillsynsomraden/lekplatser/krav-pa-lekplatser/> [2026-02-01]
- Sveriges lantbruksuniversitet (2020). *Hur hittar jag litteratur inom ett ämne*. [Video].
<https://www.youtube.com/watch?v=UX0VYVMJf7I&list=PL65g0uZFjHNI-99wEkw6tyZjazmqHWXu9&index=2> [2026-01-20]
- Sveriges lantbruksuniversitet (2020). *Lekotop i teori och praktik - forskning om barns lek i naturmark*. <https://internt.slu.se/nyheter-originalen/2020/12/lekotoper/> [2026-03-05]
- UNICEF (2024a). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen> [2026-01-26]
- Uppsalas lekpark (2013). Sara Lisas park (vid Sävja IP). *Uppsalas lekpark*. [Blogg]. 19 juni. <https://uppsalalekpark.se/sara-lisas-park-savja/> [2026-02-04]
- Uppsala kommun (2024). *Lekplatser, lekmiljöer och spontanidrott*.
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/sa-arbetar-vi-med-grona-fragor/parker-och-lekplatser/lekplatser-lekmiljoer-och-spontanidrott/> [2026-01-30]
- Uppsala kommun (2025a). *Sara Lisas parks lekplats*. <https://www.uppsala.se/kultur-idrott-fritid/plats/lekplatser/sara-lisas-parks-lekplats/> [2026-01-29]
- Urbio (u.å.). *Stadsdelspark med testbädd för lekotoper*.
<https://urbio.se/projekt/stadsdelspark-med-testbadd-for-lekotoper/> [2026-02-01]
- Örebro kommun (2016). *Underhåll och tillsyn av lekplatser*.
<https://www.orebro.se/foretag--naringsliv/tillstand-regler--tillsyn/underhall--tillsyn-av-lekplatser.html> [2026-02-22]
- Örebro kommun (2019). *Lekplatser och lekmiljöer*. <https://www.orebro.se/kultur--fritid/natur--parker/lekplatser--lekmiljoer.html> [2026-02-19]

Tack

Jag vill tacka min handledare Åsa Ahrland och min handledningsgrupp för att de har uppmuntrat mig och givit konstruktiv kritik under arbetets gång.

Jag vill också rikta ett tack till kursansvariga Martin Emanuel och Vera Vicenzotti för att de har delgett information som har varit hjälpsam under skrivprocessen.

Därefter vill jag tacka Mimmi Beckman, som genom texten “Lek på riktigt” (Örebro kommun 2018) gav mig inspirationen att skriva om barnperspektivet inom stadsplanering.

Till sist vill jag rikta ett särskilt tack till min mamma för att hon som förskollärare har givit mig inspiration och ett pedagogiskt perspektiv på ämnet. Hon har dessutom tagit sig tiden att läsa igenom delar av mitt arbete och diskuterat frågor med mig.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Nathalie Fondelius har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.